

9. 7. Bonacina *disp. iv. quest. 11. punct. 5.*
 11. n. 13. Caltrop. *tract. xv. disp. 1. punct.*
 13. n. 3. Reginaldus *Lib. XII. n. 236.* Leander
tract. 1. disp. xix. q. 11. Salmanticenses
tract. xv. cap. 111. punct. 3. non. 34.

X. *Quest. IV. An p[ro]p[ri]o voto Deo, dare hospitali sermone, si illum occiderit, tenetur alium substituire?* Resp. Negant communitur Auctores, eo quod peccatum commissum contra votum, non fit contra iustitiam, quæ sola obligat ad restitutionem, sed dumtaxat contra religionem: & hac ratione resolvit hunc casum Tamburinus *Lib. III. cap. xxv. §. 2. non. 13.* Antonia vovit totam suam dotem Deo, simul ac eam recuperaverit ab hereditis defuncti mariti. Affectata est diuina pars; alteram mala fide donavit parentibus, licet Deo per votum dicatam. Non teneatur, aut ille, supplere; sed solum contra votum peccavit. Certe, si iuris principia spectetur, sola iustitia, & quidem que communitur appellatur, ad restitutionem obligat, Ceterum vix aliquem absoluerem eorum qui sua malitia subrahunt victimas Deo immolatas, a debito tantumdem substituendi, si possent. Licet enim quæ sunt contra religionis virtutem, non obligent ad restitutionem, atamen, quando vota realia sint, & victimæ fuerint Deo consecratæ, dum Deo, & locis pijs, aut pauperibus prava subrahuntur voluntate votivis, talem præfert deformitatem, & iustitiam eiusdem rationem, ut difficile appareat votivæ suæ iniquitate se a voto solutione liberare posse. Saltem hoc consentiendum esset, & fin ad suppiendum votum, saltem in penitentia onus id imponere sacrilego violatori Confessarius deberet.

CAPUT IV.

De voto dubio. Quando votens dubius de voto implere illud debeat.

I. **N**on proposita questione plures excutienda difficultates continentur. Nam dubium multiplex esse potest in voti materia. Primo enim dubitare potes, emisisti ne votum, an non emisisti. Secundo, cum certus sis te illud emisisse, dubitare vales, an impleveris; dubitare insuper potes de quantitate rei voto promissæ. Celebratur controversia est inter Auctores, an quando dubium est de ipsius voti emissione, votens teneatur. Et resolutio questionis ex illo nunquam facis deplorandum Probabilissimi commento pendet. Ideo multa hic dicenda forent ad illud tractatum spectantia; quæ, Deo dante, pro

dignitate, iuxta tamen exiguitatem nostram, verabimus.

II. Antequam rem aggredior, prostratam fas est distinctionem dubii a levi iurisdictione, & scrupulo, seu dubio imprudenter. Igitur in presentia sermo non est de dubio nulli probabili fundamento nixo; quod non verum dubium, sed imprudens anxii animi suspicio, seu scrupulus est; ideo reiiciendum esse omnes docent. Caltropalaus, Leander, Salmant., & alii Probabilitate iam citandi hanc distinctionem hic constanter, & absolute de dubio loquuntur: quod vere sententia non verum constat invidiam. Cum enim plura incepta, & irrationabilia dubia mentem occupent, & conscientiam aliquorum dilectorum hominum torqueant; & hoc minus peritus legens votentem dubium de emissione voti non teneri absolute, facillime sibi persuadet.

III. Nunc ergo non de scrupulis, & suspitionibus, sed de vero dubio, quod, ob probabiles coniecturas in utramque partem, intellectum ita suspensum, & accipiemus relinquit, ut in utramque partem ferre tentatio valeat: de hoc, inquam, vero dubio controversia est inter recentiores. Porro docent, neminem teneri ad implendum votum de cuius emissionem votens dubitat, Sanchez *Lib. II. de matrim. disp. xli. n. 32.* & *Lib. I. Decal. cap. x. n. 11.* & *Lib. VI. cap. 1. n. 16.* Suarez *Tom. V. in III. P. disp. xl. sect. 6. n. 14.* Lopez *I. Part. instruct. cap. xlv. Henriquez Lib. XI. cap. xi. n. 5.* Egidius *de Sacr. disp. xxxiv. dub. 10. n. 86.* Maldenus *1. 2. q. xiv. art. 7. disp. lxxxvii.* Layman *Lib. II. tract. 1. cap. v. §. 2. n. 31.* Filiucius *tract. xli. c. iv. n. 105.* Martene *tract. III. de conscient. dub. 1.* Dieringer de Prado *cap. xxxi. q. v. §. 1.* Medini *Lib. I. cap. xiv. §. 7.* Lib. VII. *Solutio q. 111. art. 3.* Tamburinus *Lib. II. cap. 111. §. 7. ver. Elemol. n. 2.* Diana *cood. Tom. VIII. tract. iv. ref. 18.* Sporer *tract. 1. proem. cap. 1. sec. 4. n. 84.* Salmantic. *tract. xvii. cap. 1. punct. 6. §. 2. n. 143.* & communitur Probabilitate omnes, innixi illi principio: *Melior est conditio possidentis.* Vovens est in possessione suæ libertatis adverus votum; cum certum sit hominem esse liberum, dubium vero num sit voto alitraxerit.

IV. Contrariam sententiam tenentur omnes ferre antiqui Theologi, ex recentioribus item omnes qui pium, iustumque bellum Probabilissimo indixerunt. Primo aliquos Sanctorum testimonia promam. D. Thomas conceptis verbis docet, in voto dubio tutiorem partem

est

esse eligendam. In IV. dist. xxxviii. q. 1. art. 3. q. 1. ad 3. *Si autem dubites quando in votendo se habueris, habet tutiorem viam eligere, ne se discrimini committas.* D. Antoninus II. Part. tit. xi. cap. 11. ante §. 1. Nota sexto. *Si autem dubitanti, utrum intendat se obligare, tutior est quod implentur secundo Thomam.* Item §. 10. in fin. *In tertio autem casu, quando est dubium, utrum possit, vel non possit, attendendum, quod talis votens illud votum quod non potest implere, tenetur in alium diem prolongare, aut in aliud bonum commutare.* Cuius ratio est, quia existens in dubio, an transgrediatur votum, & per consequens peccat non aliter, tenetur se ponere in tuto: ut scilicet votum non transgrediatur. Porro sancti isti Doctores suam sententiam eruant ex sacris canonibus. Nam Eugenius I. in cap. Invenies 3. de spons. & matrim. *Lib. IV. n. 1.* hac decernit. *In his que dubia sunt, quod certius existimamus, tenere debemus.* Et Innocentius III. in cap. Illud de Cler. excom. *In dubiis via eligenda est tutior.* Et Clemens III. in cap. Ad audientiam xxi. de homicidio volunt. vel casuali inquit: *Cum in dubiis sententiam debeamus eligere tutiorem.* His Patribus concinunt antiquiores ferre omnes Theologi, Summa Rosella, & Taberna, Pisanella, Sylvestrina, Armilla, quorum textus, cum de dubio agemus, ipsorum verbis conceptis dabimus, omnes enim in fonte legitimus. Nunc ex recentioribus aliquos indicabo. Vaquez *1. 2. q. xiii. art. 6. disp. lxx. cap. 111. & disp. lxxv. cap. 1.* Azorius *Lib. XI. cap. xv. q. 11.* & *Lib. II. cap. xviii. q. iv. Salas 1. 2. q. xxi. tract. viii. disp. unic. sec. 17. n. 162.* Sayrus in *Clav. Reg. Lib. I. cap. xii. n. 9.* & 36. Luyfius *Turtianus 2. 2. Tom. II. disp. lxiv. q. xi. n. 6.* Bassilius de matr. *Lib. X. cap. xv. n. 3.* Pera in *Laur. Salm. certam. x. dub. 2.* Montelonus *1. 2. disp. xxxix. q. iv. §. 3. n. 111.* Petrus Corneo in *1. 2. D. Th. tract. viii. q. xix. disp. xv. dub. 2. n. 2.* & *Dub. 3. n. 9.* Genet *tract. 11. de prim. proe. Decal. q. xviii. Pontas Prob. votum. cap. 2.* Natalis Alexander *Lib. IV. art. 12. regul. 16.* Antoine *tract. de virtut. Relig. cap. 111. q. v.* & ceteri omnes Probabilioritate.

V. Ratio istius opinionis tota nititur sacris canonibus, præcipientibus tutiorem in dubiis eligendam esse sententiam. Quid quod ipsum nature rationalis lumen in omnibus negotiis cuiusque generis, que aut sanitate corporalem assequendam, aut damna temporalia vitanda, aut bona comparanda spectant,

Conc. Theol. Tom. III.

tutiora in dubiis amplectenda prescribit? VI. Respondent Salmant., & communitur Probabilitate, sacros canones, D. Th., alioque Doctores intelligendos esse de dubio practico, secus de speculativo. Lepida sane, & subtilissima responsio. Quid est, amabo te, hoc dubium speculativum? Canones, & recentissimi Doctores loquuntur de dubio facti, scilicet emisisti nec ne votum. Quid hic speculationis? Loquuntur de conscientia dubia, que pro afferenda emissione voti habet probabiles rationes, & rationes æquales habet pro neganda voti emissionem, & ideo dubia dicitur, quia in neutram partem valet ferre sententiam. Si dubium istud speculativum appellas, eo quod mens medietur illas rationes & coniecturas, easque severe excutias; omnia dubia erunt speculativa. Dubium practicum forte intelligunt illud quod, dum negandum est, occurrit: quia tunc operans dubitat practice, quando, dum operatur, dubitat. Sed hæc speculatio vana, & periculosa est: quia semper operans dubitet oportet, dum agit, quoties intellectus ob æquales in utramque partem rationes anceps hæret.

VII. Falleris, inquit. Dantur namque principia quibus dubium illud deponatur, & formetur dictamen quod practice practicum appellatur. Hoc autem dictamine, quod etiam reflexum nuncupatur, cuiuscumque dubitationis nubes exstingantur. Equænam sunt, quæso te, eiusmodi principia, quæ dubio pulso moralem inducti certitudinem? Sunt, inquit, in fundo libertatis humane recondita, que de sua possessione detradi nequit, nisi per certitudinem: quoniam possidentis conditio melior est. At regula illius solius iustitie dubiis favet, ad evitandas lites, diffidia, confusionemque in civili societate, quemadmodum Iurista, & canones, & Doctores ipsi explicant. In ceteris autem dubiis regula illa minime tenet, & potissimum in negotio æternæ salutis, quod vite humane, nedum liberati, præferendum est. Verum de hoc commento plurima suo loco. Satis nunc de solo voto dubio veram dixisse sententiam.

VIII. Illud solum indicabo, quod Salmanticenses *loc. cit. n. 144.* ex Diana, Trullench, Palao, ceterisque Probabilibus eo laxitatis proplasi sunt, ut docuerint, votentem liberum esse a voto, etiam si dubitans magis in voti favore propendat: *quia fortiores rationes habet pro hac parte: quia licet pro voto rationes habentur rationes, si tamen non sunt adeo effectuales, ut illius partis certum assensum generent, sed adhuc rem dubiam relinquant, certa*

alio-

alterius partis possessio hinc inaequalitati debet preponderare, & pro illa iudicium prudens sententiam ferre.

IX. Duo hic perpendas velim. Primum est, ipsi fatentibus adversariis, sermonem esse de dubio, non levi, inanis, scrupulosi, & inepti coniecturis fundato, sed gravibus nixo rationibus pro parte utraque. Secundum est, in recentia doctrina totum latitare mortiferum illum Probabilissimi abulum. Etiam dum pro voti emissione urgent validiores rationes, dubitans liber erit a voto? Indubitate. Cur? Quia certa libertatis possessio, non per rationes robustiores, & fortiores, sed solum per rationes evidentiissimas, invictissimaeque de loco dimoveri potest. Sed dicito, quaeso, primum omnium: ista fortiores rationes inducunt ne dubium practicum, an speculationum? Fortius utique inclinant intellectum in favorem voti. Erit igitur dubium practicum directum, sed non reflexum. Nihil pro evangelica morum integritate nitidius, nihil significantius. Deinde quo fundamento assersis, ius libertatis humane in dubia contentione describere contra ius five naturale, five divinum? Primum namque est ius naturale, & divinum quam libertas vovens; immo libertas vovens nascitur subdita iuri naturali, & divino, quod in obligatione solvendi vorum emittit. Ita est, inquit, quando recipiatur hoc ius divinum. Quando autem dubito de voto emisso, dubito, an hoc ius divinum sit necne: & ex alia parte certus sum me liberum fuisse ante voti emissionem ab hoc iure. Hoc scilicet est quod quaerimus. Cur voluit, dum ad rationis tribunal contendunt ius divinum adversus libertatem, & libertas adversus ius divinum, ut sententia pro libertate ferri debeat, etiam quando fortiores rationes pro iure divino urgent? Leges quidem humanae ad tollenda iurgia, lites, & innumera alia mala regulam statuerunt, in fundorum possessione meliorem esse possidentis conditionem. At quoniam sanctorum Scripturarum liber, quodnam Concilium, quodnam ecclesiasticum decretum aliquem canonem edidit, quo statueretur, in rebus ad aeternae salutis negotium pertinentibus meliorem esse conditionem libertatis humanae possidentis adversus ius divinum, quando dubia, seu lites occurrunt in utraque partem; immo iure etiam quando fortiores rationes urgent pro voto, seu iure divino? Adferant vel unam Scripturam, aut unum Concilium, vel aliquem Patrem, vel aliquem eximium nominis, & auctoritatis Doctorem, qui ante saeculum quintumdecimum docuerit, in dubiis

in quibus agitur de peccato mortali, meliorem esse conditionem possidentis libertatis humanae. Nos contra ex Scripturis, canonibus, & Patribus evincimus, in viis dubiis tutiorem esse eligendam, dimittendaeque incerta, cum certa occurrunt. At, ut ad incitas adversarios redigam, sit vera etiam in nostro calu illa regula, *Melior est conditio possidentis*. Lex naturalis, seu divina est ipsa voluntas Dei, seu Deus ipse. Deus est primus possessor. Voluntas, seu libertas nascitur subdita Deo. Ergo, quoties dubium est de possessione, possessio sit pro Deo. Ergo melior est conditio possidentis Dei per suam legem. Vide Historiam nostram de Probabilissimo, & Rigorismo Tom. II. dis. III. ubi fuit hoc argumentum explicuimus. Sed de his plura sede tua.

X. Quaest. I. *An certus de voto, & dubius de executione, teneatur ad executionem?* Resp. Adfirmanter respondit communiter vel ipsi Probabilistae quos n. 2. allegavimus: quia, inquit, tunc possessio voti emissa certa est, executio dubia: ergo possessio sit pro voto. Sic docent, ut dixi, Sanchez, Fillicius, Diana, Callropalus, Leander Salmanticensis, & alii fere omnes. Nos addimus nostram rationem erutam ex Patribus, quod in dubiis pars tutior sit eligenda.

XI. Quaest. II. *An dubitans de quantitate rei promissae, scilicet centum, an quinquaginta vocaverit, teneatur reddere centum?* Resp. Negat communiter Probabilistae, ut Salmanticensis cum aliis citatis. Iniquum enim: Si dubitatis, voveris ne centum, an quinquaginta; teneris ad quinquaginta tantum: si dubitatis, perpetuum ne votum sit, an ad annum, non teneris nisi ad annum: si scis te promississe ingressum in Religionem, & dubitatis, an laxiorem vel strictiorem promissionem; non teneris nisi ad laxiorem, quia obligatio est odiosa, debetque in benigniorem partem interpretari, ita ut minus obliget.

XII. Contrariam sententiam, quam amplectimur, tenentur Theologi allegati supra n. 4. & insuper Navarrus Lib. III. *Conf. tit. de voto consil. 20. alias 18.* illo principio firmissimo nixi, quod in dubiis tutior pars sit eligenda. Ratio vero, quod obligatio sit odiosa, quod iura in benigniorem partem sint interpretanda, est minus evangelicae legi contentanea in sensu Probabilistarum. Quia iura interpretanda sunt, potissimum naturalia, & divina, in benigniorem partem relate ad animam, non ad carnem, & appetitiones humanas. Respectu animae autem benignior inter-

interpretatio ea est quae in tuto eandem collocat, & per securiorem viam ad aeternae salutis portum eam ducit, secus illa interpretatio, quae, ut habenas laxet longiores, atque a suavissimo evangelicae legis iugo libertorem illam reddat, aeterni exitii periculum calu adfert. Teneatur ergo vovens in expolito vel reddere centum, vel calliditatem perpetuam servare, ut tutiorem viam amplectatur: & idem dicitur ob eandem rationem de aliis similibus casibus, in quibus dubitatur de voti quantitate, vel perpetuitate. Aliquos tamen proponam, ut clariorem notitiam assequaris.

XIII. Quaest. III. *An qui vovet dare Ecclesiae calicem, dubitat vero cuius materia, argentea ne, an aurea calicem promiserit, teneatur dare aureum calicem, vel argenteum?* Resp. Leander tamquam probabilem opinionem docet tract. 1. disp. XLIII. q. IX. satis futurum in tali calu reddere calicem ex aere; aut cupro inaurato: quia etiam eiusmodi est aptus cultui divino. De more Auctor iste laxioribus semper adhaeret. Communissima sententia sustinet, reddendum esse calicem argenteum, vel argenteum, excluso aere, vel cupro. Hoc solum discrimen est inter istos Auctores, quod alii, ut Diana, Delbene, Trullenchus, assertunt, satis esse cuppam esse argenteam; reliquum vero ex aere, vel cupro.

Hoc solum discrimen est inter istos Auctores, assertunt, satis esse cuppam esse argenteam; reliquum vero ex aere, vel cupro. Verum in hac interpretatione mos spectandus est illius Ecclesiae, cui calix promissus est. Si enim communiter calices illius Ecclesiae sint aurei, vel argentei, offerendus est calix aureus, aut argenteus, excluso aere, vel cupro. Sic docent Azorius Lib. II. c. XX. q. X. Bonacina disp. 14. qu. 11. punct. 6. n. 18. Villalobos II. *Part. tract. xxxiv. disp. 34. n. 37.* Est et probabilior opinio.

XIV. Quaest. IV. *An qui vovit se non accessurum ad seminum, dubitat vero de accessu fornicario, an coniugali, teneatur solum abstinere a fornicario concubitu?* Resp. A solo fornicario accessu abstinendum illi fore, docet Leander loc. cit. quest. XI. & allegat Sanchez, Delbene cum aliis: idque probabilius iudicat ob principium illud, Possessio sit pro libertate. Verum hoc abutitur principio etiam iuxta Probabilistas. Quoniam vovens certus est de voto. Ergo iuxta eisdem Probabilistas praesumendum est, editum fuisse votum iuxta naturam sui actus. Porro natura, seu iuxta essentialis voti est, quod sit de iis quae cadunt sub consensu, seu de materia libera; licet etiam de necessaria esse possit, prout supra ex D. Thoma explicuimus. Porro abstinencia ab accessu coniugali est de con-

flilio. a fornicario vero est de precepto. Ergo votum praefatum excludit accessum tum uxorio, tum fornicarium. Et colligitur ex cap. XV. dilecti de donat.

XV. Quaest. V. *An qui dubitat, utrum emiserit votum ante septennium, seu perfectam usum rationis, teneatur votum servare?* Resp. Negat Sorus Lib. IV. quest. III. art. 2. ubi obiter hoc dubium tractat, cui subscribit Palans, Delbene, Leander, qui tamen ait, contrariam sententiam esse probabilissimam. Mirum quod non pronuntiaverit eam minus probabilem. Dicimus ergo ad votum teneri: & haec opinio communior est, quam defendunt Sanchez Lib. IV. cap. 1. n. 14. Luyllus Torrianus in *opsic. x. disp. 1. dub. 2.* Suarez Lib. IV. cap. vi. n. 10. Faulstus tract. de Relig. lib. I. quest. xxvii. Malderus 2. 2. tract. x. cap. 1. dub. 5. & alii plures. Quoniam constat de voti emissionem, & excoiatio dubia est. Deinde etiam quia ante septennium, seu ante rationis usum, paucissimi sunt qui vota emittant. Ergo, si votum emissum fuit, praesumendum est completo rationis vi illud emissum fuisse.

XVI. Quaest. VI. *An certus de promissione, & dubius de animo se obligandi, teneatur ad votum implendum?* Resp. Licet Angelus neget ver. Iuram. 5. n. 10. cum uno aut altero Casibus; tamen communis, & certa, vel inter ipsos Probabilistas sententia tenet, votum validum esse: tum quia verba extrinseca prolata signa sunt intentionis; nec quilibet quam praesumitur dicere quod non sentit: tum quia, probato factum, praesumitur, omnia intervenisse quae factum tale naturaliter comitantur. Hinc probata promissione, praesumitur profertem habuisse legitimam aeternam; & neganti incumbit probatio.

XVII. Quaest. VII. *An qui votum metu extorsum emisit, presumi debeat in casu dubio non habuisse intentionem se se obligandi?* Resp. Adfirmant non pauci apud Sanchez Lib. I. de matrin. disp. IX. n. 12. Sed communissima sententia sustinet, praesumendum esse talem voventem animum habuisse se se obligandi: quia praesumere simulationem in vovente, vel iurante est praesumptio de delicto. Nemo autem praesumendus est criminis reus, nisi probetur. Quare magis faves voventi, si illum praesumas voto obnoxium, quam si a voto eum abiolvas: quia a voto solvere nequis, nisi iudices ipsum peccalle. Ita docent Sanchez, Suarez, Palans, Delbene, Fagundes, Bonacina, Trullenchus, Leander, Salmanticensis, & alii communiter.

XVIII. Quæst. VIII. An, si votens dubitet, utrum in prefato eventu verborum amphibologia, aut mentis restrictione usus fuerit, obnoxius sit voto, vel iuramento? Resp. Non tenere votum in hoc casu, adfirmat Suarez Lib. II. cap. xxxiii. n. 6. cui subscribitur Palas, Leander, Fagandez, Delbene. Quia, inquit, non modo non præsumitur delictum commississe; sed præsumitur habuisse sufficientem causam prudentis dissimulationis. Addunt tamen, necessarium esse votentem novisse modos equivocationis. & amphibologia, ut cum fundamentum dubitare valeat le tali ummo fuisse locutione. Verum, hac reiecta opinione, dicimus votentem teneri voto etiam in hoc casu: tum quia in dubiis tutior eligenda pars est; tum quia nemo præsumendus est ambigue locutus, nisi rationes occurrant quibus id probetur.

XIX. Quæst. IX. An qui dubitat, non votum emisisset tempore somni, aut ebrietatis, aut phrenesii, præsumendus sit tempore sane mentis votum edidisse? Resp. Leander tract. 1. disp. xliii. q. xix. docet, votentem qui vere dubitat, an in dictis circumstantiis voverit, liberum esse a voto: quia tunc, inquit, vere dubitatur, an sit votum, aut iuramentum, sive promissio, cum dubitetur de aliquo essentialiter requisito ad votinaturam: in dubio autem favendum est libertati. Hac opinio falsa, & laxa præter modum est. Ideo, ea reiecta, cum communi sententia dicendum est, præfatum votentem obnoxium voto esse: quia ex communitate contingentiis præsumitur colligenda est. Rarissime autem accidit homines in ebrietate, somno, & phrenesi vota emittere. Præterquam quod in dubiis tutior pars præferenda est. Quid, si quis certus sit votum emisisse tempore somni, vel ebrietatis; dubitet vero, an fuerit plenus somnus, & plena ebrietatis, aut phrenesii talis quæ tollat libertatem necessariam ad votum validum? Respondet Leander loc. cit. q. xx. absolute votentem non teneri voto. Sed distinguendum est. Absolute loquendo præsumptio fiat pro votente, cum certus sit de somno, & ebrietate, aut phrenesi: ideo dubium, tanquam ineptum, & nullo valido fundamento nitum, rejiciendum est; sicut dicitur de pollutione nocturna, quæ non præsumitur communitate habita cum pleno consensu necessario ad peccatum mortale. Quando vero tales occurrerent rationes quæ non sinerent dubium prudenter deponi, tunc urgetur regula: In dubiis tutior pars est eligenda.

XX. Quæst. X. An iratus, vel perturbatus emittens votum, si postea dubitet se habuisse necessarium usum rationis, teneatur voto, potissimum si, sedata iracundia, ipsam emissi voti penituerit? Resp. D. Antonius vertit hanc quætionem de votis editis ab hominibus iratis II. P. tit. xi. c. 11. ante §. 1. *Vota autem quæ fiunt a mulieribus in partu, vel infirmitate, vel virorum in quibuscumque angustis propriis, vel suoribus, aut perturbatione, si habuerint tales intentionem obligandi se Deo, cogitantes etiam de causa quæ movebat eos ad votendum, scilicet infirmitate, vel periculo, & de fine, scilicet evasione periculi, propter quod evitandum vovebant, tenenda sunt.* Idem Thomas. Si autem dubitant, utrum intenderint se obligare, tutius est quod impleant, secundum Thomam. Item nota, quod qui iratus patri, vel magistro, vel bene potatus vovet, vel iurat intrare Religionem, quod non tenetur: quia quod calore iracundia fit, pro non factio haberi debet; quod verum est, si fit subito, quod non fecisset per deliberationem, & sententiam rationis, quæ non requirit magnam noxam temporis. Sed quando seletis quid iurat, vel vovet, hoc agit, tenetur; nisi cum eo dispensetur ratione minus plene deliberationis: sicut qui calore concupiscentie inflammatus, aut bene potatus, non tamen ebrius, iurat uxorem ducere, compellitur eam ducere, nisi omnino ebrius esset. Confirmatur quod dictum est, per sequentem rationem. Sicut enim requiritur deliberatio ad votum, sic ad peccatum mortale; & tamen licet iratus, aut potatus occidat hominem, excusatur a tanto, sed non a toto, qui sit mortale, est quo sic non fuit ex se, quin sciret quod faceret; licet tamen postea penitens se fecisset: quia esse statim penitentem de peccato, bene arguit quod illud non sit factum ex habitu, sed non arguit quod non sit factum ex electione, licet passione turbante iudicium rationis. Illa ergo deliberatio temporis, vel ætatis, quæ sufficeret ad obligandum diabolo per peccatum mortale, sufficit ad obligandum Deo per votum. Itaque raro contingit iram, aliamque perturbationem ita obnubilare rationem, ut auferat libertatem necessariam, & sufficientem ad peccandum, atque adeo ad votendum. In dubio ergo sufficientis deliberationis, non est, licet passio turbante iudicium rationis. Quod si dubium deponi nequeat, tunc servetur regula: In dubiis tutior pars eligenda est. Quod præstat secundam quætionis partem, communiter Auctores docent, penitentem consequentem emissionem voti non esse argumen-

PRIMA REGULA.

gumentum insufficientis deliberationis: siquidem non raro contingit etiam eorum quæ magna cum deliberatione gefserunt, homines penitere. Solum ex ira, seu perturbatione comitante votum, & penitentia consequente, aliiquæ coniecturæ colligi interdum potest, votentem non fuisse perfecte sui compotem, prout communitate statuunt Auctores.

XXI. Quæst. XI. An dum quis dubitat materiam voti esse inhonestam, aut malam, teneatur servare votum? Resp. Negant communiter Auctores. Rationem proferunt Salmanticenses numer. 147. quia votum nondum manifestum, cum dubitetur de eo quod est necessarium ad eiusdem essentialiam. Sed hæc ratio possessiois hic inutilis est. Igitur non tenetur servare votum dubitans de materia pravitatis, vel inhonestatis, quia peccaret illud servando. Peccat namque quicumque opus aggreditur de quo dubitat, bonum ne sit, an malum.

XXII. Quæst. XII. An in voto conditionali dubitans de conditione, teneatur votum implere? Resp. Negant Salmanticenses tract. xvii. cap. 1. punct. 6. §. 2. n. 145. ob illam toties reiectam fallacem regulam, quod votum non possidet, usque dum conditio impleta fuerit. Porro, cum dubitatur de conditione, dubitatur de voto. Votum autem dubium non obligat. Nos contra dicimus, in dubiis tutiorem partem esse eligendam; adeoque præfatum dubitantem voto obnoxium esse eo modo, quo voto astringitur qui dubitat de iplo voto.

CAPUT V.

Quomodo interpretanda sunt vota indeterminata.

IV. Anis modis votum indeterminatum esse potest: nempe 1. quoad tempus, ut si voveas ieiunium, nullo præfinito die: vel 2. quoad quantitatem, ut si voveas eleemosynam, nulla definita quantitate: vel 3. quoad qualitatem, ut si promittas Ecclesiæ vas aliquod, non determinando aureum, aut argenteum, vel tandem quoad numerum, ut si plures res voveas, quin determines illam, vel illam; quod variis modis accidere potest, de quibus infra circa votum indefinitum. Quantum ad tempus, dictum est supra. Aliquantum nunc sunt quedam regulæ generales iuxta quas fieri debent votorum interpretatio: deinde resolvendi plures casus de votis indeterminatis quoad quantitatem, & qualitatem. Sit ergo

Conc. Theol. Tom. III.

II. Votum interpretandum est secundum intentionem votentis: & si de tali intentione non constat, interpretandum est in benigniorem partem; ita ut, quando datur locus prudenti præsumptioni, iudicandum mitius sit, & in favorem votentis: obligatio namque odiosa est; & ideo, salva verborum proprietate, & votentis intentione, restringenda est, quoad fieri potest. Neque hinc sequitur quod in dubiis laxior pars eligenda sit, & in favorem possidentis libertatis decidendum; sed solum colligitur quod dubia facilius reicienda sint, dum occurrunt in hac materia. Ceterum, si omnibus severe expensis graves prædetulæ rationes mentem dubiam relinquant, tunc semper tutior pars eligenda erit, ut dictum est supra.

III. Quæst. An votum indefinitum tum quoad quantitatem, tum quoad qualitatem, validum sit? Resp. Antequam ultra progrediar, placet hæc resolvare difficultatem. Nam quod est tum in quantitate, tum in qualitate indefinitum, non potest executioni committi. Hinc in leg. Qui triticum, leg. Qui infulam, & leg. Ita stipulatus ff. de verb. oblig. & leg. legat. Generaliter ff. de leg. 1. vitatur legatum ob incertitudinem rei promissæ. Ergo idem dicendum de voto. Quamobrem sustinent nonnulli, votum rei indeterminatæ tum quoad quantitatem, tum quoad qualitatem, nullum esse.

IV. Communis tamen sententia docet, votum istud validum esse, quia absolute est de re possibili, & honesta: licet sub tali indifferentia executioni mandari nequeat, hæc tamen indifferentia a votente tolli potest. Sic qui vover Religionis ingressum, votum validum edit: quia votens potest determinare hanc, aut illam. Quenam autem tum quantitatem, vel qualitatem fieri, viri prudentis iudicio erit decernendum iuxta intentionem votentis. Quamdo votens nullam omnino præfixit quantitatem, & qualitatem, illius solum erit determinare, quod prudenter, & circumstantiis inspectis, peragere debet, ita ut materia congrua, & apta voto sit. Ethac sententia satis communis est. Eam propugnant Suarez Lib. IV. cap. vii. numer. 15. concl. 4. Sanchez Lib. IV. cap. xiii. numer. 3. & seq. Castropalaus tract. x. disp. 1. punct. 12. numer. 23. Marin tract. ix. disp. 111. sec. 2. n. 78. & quodæ alii. Ad id quod ex iure civili opponunt, committere responderunt.

præfatas leges comprehendere dumtaxat civiles promissiones, nullo vero modo spiritualia promissa, & vota, quæ iure canonico non declarantur nulla, sed ad prudens arbitrium voventis, aut alterius probi viri determinanda remittuntur.

SECUNDA REGULA.

V. Votum restringendum est iuxta naturam actus, aut contractus supra quem cadit. Si materia, seu contractus voto subiectus, conditionibus, restrictionibus, limitationibus iure, consuetudine, vel lege coercitus est, eisdem omnibus item obnoxium votum esse intelligitur. Quoniam tunc votum est quodammodo accessorium rei promissæ, quam liberare nequit a conditionibus illis ab auctoritate legitima impositis. Hæc regula communissima est, quam tradunt Sanchez Lib. III. cap. xxvii. n. 13. Lessius Lib. II. cap. xlii. dub. 4. numer. 22. Bonacina dist. iv. q. 1. punct. 17. Prado cap. xxxii. q. vi. numer. 2. Tamburinus Lib. III. cap. 111. §. 4. Sanchez Lib. II. de iur. cap. xxxii. n. 2. Salmatienensis tract. xvii. punct. 6. §. 3. n. 149.

TERTIA REGULA.

VI. Votum obligat, sicut & iuramentum, dum res promissæ in eodem statu permanent. Contra, si res mutata fuerint, tunc obligatio cessat. Quandoquidem votum non obligat, nisi iuxta voventis intentionem. Quoties ergo talis occurrunt mutationes, quas, si ante votum amissum vovens inexpectet, votum prudenter operando non edidisset; tunc votum non obligare voventem, dicendum est, nisi alie circumstantie, oppositum fudeant. In quolibet enim voto tacita includitur conditio, nisi notabilis mutatio supervenerit. Hæc quoque regula communis est penes Auctores citatos. Nec propterea votum conditionatum, sed absolute est: tunc enim votum conditionatum dicitur, quando conditio non est in ipso voto natura veluti inserta, sed extrinseca, & libera a vovente imposita. Duo tamen hic sunt observanda. Alterum est, quod hæc mutatio superveniens, ut voti obligationem tollat, debet esse gravissima, & manifestæ; & quod non oriatur vel a natura ipsius voti, vel a malitia ipsius voventis. Si enim mutatio sita esset in gravi difficultate voventis, quam, dum votum emittit, non experiebatur; eiusmodi gravis difficultas, proficiscens ex ipso vovente, non esset mutatio auferens obligationem voti. Alterum vero est, quod mutatio superveniens,

quando gravissima, & manifestæ non est, licet non tollat obligationem voti, sufficiens tamen causa esse potest impetrandi, & facilius obtinendi voti relaxationem.

QUARTA REGULA.

VII. Quando votum, aut iuramentum cadit in alterius detrimentum, restringendum est, ut alteri damnum non inferat: quia, quoties votum, vel iuramentum alteri nocet, illicitum est, nec valet nullo pacto obligare, ut colligitur cap. Venientes, cap. Cum tuis de iure iurando. Si iuralli servare secretum alicui, non debes illud custodire, dum alteri nocet, ut de iuramento dicitur.

CAPUT VI.

Flures casus de votis indeterminatis quantum ad materiam quantitatem, vel qualitatem resolvuntur.

I. Quoniam frequentissimi sunt votorum humilium casus, ideo ad maiorem utilitatem, & facilitatem, post assignata principia generalia, quibus via ad eorumdem solutionem aperitur, iubet sigillatim casus omnes qui agitari a Calculistis communiter solent, ad examen inducere, & iuxta nostra principia eisdem resolvere. Nisi hæc a Calculistis in discrimen adducta fuissent, in dicta præterieremus.

II. Quæst. I. Qui vocit abstinentiam avino, tenetur ne abstinere a cervisia, aliisque liquoribus a vino expressis? Resp. Primo omnino conveniunt, hunc voventem debere abstinere tum a vino, tum ab efficaci desiderio bibendi vinum: nam votum quoad ædum prohibet, eadem ratione desiderium eiusdem auctus vetat.

III. Quod attinet ad cervisiam. Caietanus 2. 2. q. cl. art. 1. docet, votum abstinendi a vino comprehendere etiam cervisiam, eo quod non secus ac vinum inebriat. Et certe, si vovens ideo vocit abstinentiam a vino, ut vitaret ebrietatem, cui indulgere solebat, æque a cervisia, ac a vino temperare sibi debet: quod & Sanchez Lib. IV. cap. xi. n. 44. verum reputat; quando tamen, addit ipse, votum absolute esset de vitanda ebrietate; & vinum in voto exprimeretur per modum exempli; secus, si intenderet vitare ebrietatem, & vinum non per modum exempli lumeret, sed tanquam medium ad finem: quia finis legis non cadit sub lege. Sed hæc mera speculatio est, vana, & arbitraria, quæ haudquaquam occurrunt voventium men-

mentibus. Ideo, illa reiecta, si voventis finis sit vitare ebrietatem, vera est sententia; si autem vovens vocit abstinentiam a vino, ut hac delectatione, & honesto gustu se privaret, Deoque offerret hæc suam penitentiam; tunc sub vino non videtur comprehenditur cervisia; licet etiam hæc habeat vim inebriandi. Liqueores autem qui e vino extrahuntur, ut vinum crematum, & similia, proculdubio comprehenduntur sub vino; cum ferit spiritus eiusdem vini. Quare nimis laxè P. La-Croix Lib. III. Part. 1. n. 459. asserit cum suo Gobart, posse voventem, licet intendit in suo voto vitare ebrietatem, sumere alios quoscunque potus aptos ad inebriandum. Quando vovens vult evitare ebrietatem, & promittit abstinentiam a vino, quia iste est potus magis usualis, & aprior ad ebrietatem; & deinde cervisia, cremato, alitque liquoribus æque ac vinum inebriandi efficaciam habentibus se se replet, votum illius irrisorium est. Quid refert quod usuali vino potius quam vino adulto inebrietur, quando tepale inebriatur? Quare qui intendit suo voto vitare ebrietatem, a potibus quibuscunque qui ebrietatem inducere possunt, abstinere debet. Immo ebrietas quæ procedit a potu vini adulti, vulgo acquirere, peior est, magisque mentem obnubilat quam illa quæ vini communis effectus est. Nonne eiusmodi aqua ardens, ferè vinum adultum, est melior ipsius vini portio? Nonne omnes eisdem vini spiritus, depositis facibus, in hoc vino adulto conservantur? Eiusmodi sane commentis eliduntur leges, non explicantur.

VI. Quæst. II. Qui vocit abstinentiam a vino ob finem temperantis, & ut servoluptate illius potus privet, peccaret ne mortuiter, si aliquid vini potaret? Resp. P. Caltropalpus docet, eum qui vocit abstinentiam a vino, tantum vini bibere debere, quantum bibere solet homo temperatus in uno prandio, ut peccet mortaliter. En illius verba tract. xv. disp. 1. punct. 12. n. 21. Quid de voto abstinenti a vino? Obligat sub gravi culpa, ne bibatur in ea quantitate quæ vino temperate utentibus sufficeret pro una comestione. P. Patrius Sporer referens hæc sententiam Caltropalæ tract. 111. in 2. præcep. Decal. c. 11. secti. 3. §. 2. n. 86. pag. 238. hoc profert iudicium. Certe nimis laxè, etiam Germanorum sensu, Caltropalpus requirit eam quantitatem quæ alicui vino temperate utenti sufficeret pro uno prandio. Non solum P. Sporer absolute pronuntiat laxam hæc sententiam; sed addit, etiam Germanorum sensu laxam esse,

atque adeo laxissimam. Dum hæc in P. Sporer legobam, quadam perfusum admiratione me fensi; quæ tamen cito evanivi: quoniam sententiam quam hic nimis laxam appellat, postea in tract. præcep. cap. v. sec. 2. §. 4. in votis n. 30. p. 73. eisdem omnino verbis approbat; hoc solo discrimine, quod hic refert laudatam sententiam ex Sanchez, supra vero eam reulit ex Caltropalæ, non adveniens bonus Germanus, quod Caltropalæ eam sententiam totidem verbis expcriperet ex Sanchez. En verba Sporer. » Quoad quantum est parvus vini potari certe admittenda » est parvitas materiæ excusans a mortali, » & cernis amplior quam in comestione » carnis. Places indicium Sanchez Lib. IV. Moral. c. xii. n. 21. ad mortalem transgressiorem eiusmodi voti, vel tamentum, requirit tantum vini potari, quantum in uno prandio sufficeret pro potu communiter utentibus temperate vino. » Fortasse pluculum ponderis habuit apud Sporer hæc sententia prolata a P. Sanchez, qui est unus ex suis Magistris, quam a P. Caltropalæ. Ut sit, quod semel nimis laxum, etiam Germanorum sensu, dixit, nunc eum tutam conscientie regulam sibi placere testatur.

V. Tamburinus in Decal. Lib. III. c. xv. §. 6. n. 15. nimis laxam pronuntiat sententiam Caltropalæ, & Sanchezii. Iudicio Tamburini sublebit P. Marin tract. ix. disp. 111. sect. 2. n. 71. Verum P. Claudius La-Croix Lib. III. part. 1. c. 111. dub. 4. numer. 464. laxam sententiam P. Sporer, Caltropalæ, Sanchezii, & Diance amolletur.

VI. Fortasse lector mirabitur, me super re adeo levi crismi exercuisse. Verum mirari desinet, si fecerit rem hæc paullulum reputabit. Animadvertat ergo, recentiam septentiam iuxta principia Probabilistam probabilem esse: quia eam docent quinque; aut sex Theologi, quorum aliqui penes ipsos classici sunt, atque adeo sufficientes ad constituendum opinionem probabilem. Porro ex hac inferiori probabilitate in omnium ieiuniorum abstinence. Quandoquidem, si voto abstinenti a vino ligatus tantum vini bibere debet ad peccandum mortaliter, eadem ratione ad transgressiendum votum non comedendi carnes, tantum carnum comedere debet, quantum homines temperate viventes comedere solent in uno prandio. Quia de causa, si quis infra quantitatem qua uti solent homines temperati, comederet, votum observabit; & eadem ratione observabit præceptum Ecclesiæ diei venis qui dimidiam partem quantitatis car-

nium illarum quas comedere temperate solet die iouis in prandio, comederet: & potiorie ieiunia quadragesimalia servabit qui tertie partem carniū edet illius quantitatis: qua uti solent tempore bacchanaliorum; & alia absurda proficiunt ex regala illa Sanchezii, & Castropalati, Dians, & Le-Croix, quæ nunc mista facta. Et quantum aliquid discrimen sit inter vinum, & carnes; attamen, comparatione facta in dispari quantitate carnis factis abundantius. Nam ponamus, quatuor portula esse potum temperatum unius prandii, & consequenter materiam necessariam ad peccatum contra votum: tria procula, vel tres partes vini, erunt materia parva. In carniū comestura detrahimus tertiam partem, & dimidiam sibi substituiamus: quo facto, discrimen ablatum erit, & par consequenter absurdum: scilicet, qui vovit abstinentiam a carnis, si homo temperatus sit, comedatque duas libras carniū in uno prandio, poterit manducare ut minus unam libram tempore ieiunii aut sibi per votum impositi, aut ab Ecclesia precepti.

VI. Astrictus voto non bibendi vinum, potest, si est Sacerdos, utramque abtinentionem sumere, & si est laicus, post communionem consueta modicam quantitatem vini, ut omnes faterentur. Extra hoc calix etiam dari parvitatem materiam, non est ambigendum. Tamburinus *lor. laud.* ait, qui non damnare peccati mortalem qui semel biberet; scus qui bis, vel ter. Sed distinguendum est. Sunt enim quidam bibuli qui uno haustu amphoram absorbere solent. Illi esse bibentes votum, aut præceptum violarent. Sed de his non loquitur Tamburinus. Qui semel unum ex consuetis poculis biberet, nec ego illum damnarem: peccati mortalis. Dico poculum neminem voto, sive præcepto ligatum, qui morate sit conscientia, tali discrimine se committit. Quia certum est, voto abstinenti a vino astrictum peccare, quoties abique necessitate, & subleto casu modo recensito, Sacerdotis videlicet celebrantis, bibit. Quantitas autem peccati, sicut quantitas materiam, definitis non habet limitas. Datur certe materia parvitas; & est parvi poculi medietas. At, si ultra pergat, Casualiarum disputacionibus, & consequenter periculis se committit. Definitum enim, certaque mensuram gravis, aut parvæ quantitatis nimis temere tibi aliqui Caluix porrigit.

VIII. Quæst. III. An qui vovit ieiunare,

astriatur ieiunio ecclesiastico? Resp. Votum est lex privata, cuius mensura est lex communis, quando votantis intentio aliud non determinat. Tenetur ergo votens eo modo ieiunare quo ieiunat, dum servat ecclesiasticum præceptum ieiunii. Ita omnes. Ceterum in proposita questione plures alie continentur, quæ sigillatim sunt excutiende.

IX. Quæst. IV. An vi præfati voti teneas abstinere a lacticiis, saltem in quadragesima? Negat Sanchez, & cum eodem Tamburinus *Lib. III. cap. xv. §. 6. num. 11.* & Leander *tract. 1. disp. xx. §. iv.* quia, inquit, satis probabile est quod præceptum Ecclesie non obliget in quadragesima ad abstinentiam lacticianorum. Igitur, cum votens le se obligaverit ad ieiunium servandum eo modo quo institutum est ab Ecclesia; non teneatur ab ovis, & lacticiis, nec in quadragesima, vi illius voti abstinere. Hæc opinio laxa mihi videtur, reciditque satis proxime in propositionem damnatam: *Non est evidens quod consuetudo non comedendi ovis, & lacticiis in quadragesima obliget.* Si secundum illos Auctores votens ieiunium promittit iuxta normam ieiunii ecclesiastici; cum nunc certum sit ieiunium ecclesiasticum imponere abstinentiam a lacticiis; male asserit, satis probabile esse, præceptum ieiunii ecclesiastici non obligare ad abstinentiam lacticianorum. Nec iuvat reponere, aliud esse præceptum ieiunii, aliud præceptum imponens abstinentiam a lacticiis; & ad illud, non illud, animum, qui vovit, intendere. Egregia hercle speculatio. Poterit ergo votens ieiunium, carnes comedere, quia aliud omnino est præceptum prohibens carniū eliam ab eo quod ieiunium præscribit. Sed mittamus plura congerere adversus opinionem quam celeberrimos Theologi improbant. *Corubia sum. g. clxviii.* Ludovicus Lopez *II. Part. Instru. de ieiun. Azorius I. Part. Lib. VII. cap. x. g. 11.* & *Lib. XI. cap. x. quæst. vi.* Suarez *Lib. IV. cap. vii. n. 9.* Castropalatus *disp. 1. p. 108.* 12. n. 18. & alii non pauci. Ratio autem est manifestella: quia quisquis ieiunium vovet, illud ieiunium promittit quod in Ecclesia catholica servatur; nisi oppositum expresse declaret. Sed ieiunium Ecclesie catholice cum unica comestura coniungit in quadragesima abstinentiam a lacticiis: Ergo votens ieiunium, more aliorum fidelium illud vi voti servare debet. Contra, in ieiuniis extra quadragesimam poterit ieiunare iuxta morem suæ patriæ. Contra, in ieiuniis extra quadragesimam eadem frui & ipse poterit; si contraria vignerit; eandem servare debet. Hæc est vera, & com-

communis opinio, docens votentem debere ieiunare eo modo quo obligat ieiunium ecclesiasticum.

X. Quæst. V. An votens ieiunare, nullo præfinito dierum numero, satisfaciat voto ieiunii? Resp. Cum voti interpretatio iuxta communem regulam benigna, & in favorem votantis esse debeat, dico, unius diei ieiunio satisfacere votentem dicto voto indeterminato. Addo, votum non obligare, nisi secundum intentionem votantis. Porro, quoties votens, dum votum edit, nihil determinat; hoc ius, quo poteratur definiendi certis limitibus votum suum, sibi reservat, ut valeat postea illam apponere determinationem quam dum emit votum, non adiecit. Est communis opinio.

XI. Quæst. VI. An qui vovit plura ieiunia, satisfaciat his ieiunando? Resp. Adfirmat Sanchez, Leander, & Prado, eo quod numerus binarius pluralitatem importet. At, si proprietates verborum attendenda sit, vix reperitur significati pluralitatem per numerum binarium. Si quis diceret: Plura ille scelera perpetravit; plura gessit præclara facinora; plures milites milit; plura munera obtulit: quis sane mentis duo tantum ex his locutionibus intelligeret? Utrique duo non singulariter, sed pluralem numerum constituunt, ut colligitur ex *reg. Plurali de reg. iur. VI.* Nihilominus iuxta & communem, & exactum loquendi modum, qui plura vovit, ultra numerum binarium illum vovisse præsumendum est. Nec de eiusmodi votis imprudentibus plura dicere expedit.

XII. Quæst. VII. An qui vovit ieiunare per mensuram integram, teneatur etiam diebus dominicis servare ieiunium? Resp. Adfirmat Layman *Lib. II. tract. viii. cap. II. n. 9.* ubi citat Bellarminum. Sed contraria opinio iuxta ea que dicta sunt, est probabilior, & mihi probabilissima. Si enim votens, dum votum ieiunare, illud ieiunium exequi tenetur quod præscribit Ecclesia; si, inquam, in ieiunii qualitate ad Ecclesie morem se se conformare debet: quidni & quoad tempus, quo Ecclesia expediens, & congruum ducit esse ieiunium? Quapropter si quis ad ieiunandum in vigilia alicuius Sancti se voto adstrinxisset, dum in diem dominicum vigilia talis incidere, anticipare ieiunium, illudque exequi die iabbati posset, ac deberet, ut communis tenet opinio. Ad maiorem tamen claritatem.

XIII. Quæst. VIII. An si quis voverit ieiunare die dominico, votum esset validum?

Resp. Negat Suarez *Lib. III. de voto cap. vii. n. 21.* quia Ecclesia catholica ab eiusmodi ieiunio voluit semper abstinere fideles ad improbandum morem veterum quorundam hæreticorum, qui diebus dominicis ieiunabant. In sententiam Suarez concedit Sanchez, aut nimium propendit, *Lib. II. Decal. c. xxxvii. n. 13.* Sed diligendum est. Si quis Catholicorum singulari pietatis studio ductus votum ederet ieiunandi diebus dominicis; cuiusdam superfluitatis reus hic foret, & indebito cultu Deum coleret. Atque hoc intendere videtur Suarez, & Sanchez; Ceterum, si quis, ut carnem suam, & concupiscentiam validius pedemaret, & spiritui subigeret, voveret continuum ieiunium, continenter, etiam diebus dominicis omnibus, observandum: seculo scandalo, aut fidelium admiratione, validum foret, & prudens votum. Quot viri sancti continuum ieiunium dominicis ipsis diebus inclusis, non servaverunt? Et hæc est communissima opinio, quam tradit D. Thomas in *IV. disp. xv. quæst. 111. artic. 3. quæstione. 2.* Iustus *Lib. IV. cap. 11. dub. 9.* Azorius *Lib. III. cap. xxvi. quæst. ult.* Prado *cap. xxxi. quæst. 11. §. 8. a num. 17.* Bonacina, Tralenchus, & alii. Si quis tamen singularis diebus comederet, quodlibet paulo ieiunio; deinde voveret ieiunare omnibus diebus dominicis, & reapse ieiunaret; ego sane, tamquam superfluitium ieiunatorum, hunc improbarem: nec video qua ratione simile deendi ieiunium possit. Nam exempla Sanctorum non dominicis modo, sed singularis diebus ieiunia ab ipsis servata produunt. Si enim quis cohibere appetitiones, & carnem conficere vellet, nunquid opus haberet remedio ieiunii dominicis tantum diebus?

XIV. Quæst. IX. An qui vovit ieiunium in pace, & aqua peragendum; votum violatur semel bibendo vinum; & an post votum vini potum valeat absque voti transgressione vinum sapius bibere? Resp. Iam ex his que dicta sunt paulo superius, ad primam questionem partem respondere poterit. Diximus enim, dari parvitatem materiam in hoc, sicut in ceteris votis. Unde patet, eum qui semel parvulum vini poculum biberet, non fructurum votum talis ieiunii. Ad secundam partem respondet Sanchez *Lib. IV. cap. xi. n. 45.* posse illud sæpius bibere, eo quod sit impossibile ipsi amplius servare illam circumstantiam ieiunii voto promissi. Hæc opinio laxa est, & contraria sententia vera. Hanc defendit vel ipse P. Castro, *tract. xv. disp.*

disp. 1. p. 12. quia abstinentia a vino est omnis succumque a vovente pro integro ieiunii die. Distinctio autem Tamburini, quod si votum fuerit de abstinentia a vino, vera est sententia *Palai*; si autem fuerit de ieiunio in pane & aqua, vera est opinio *Sanchezii*: hanc, inquam, distinctio ex illis est que in mentem voventium non veniunt, dum sua edunt vota. Quapropter eorum voluntas interpretanda est secundum id quod communiter evenire solet. Et quia homines, dum vovent ieiunium in pane & aqua, vovent abstinentiam pro integro diem a vino, aliqui cibis; ideo, cum nemo ex iniquitate sua commodum reportare debeat, non inferatur posse sine culpa per reliquum diei facipis bibere vinum, qui semel bibisset votum violando.

XV. Quæst. X. An qui vovit ieiunare in pane & aqua, possit concedere passillos, vulgo maccharones? Resp. Tamburinus *Lib. III. Decal. c. xv. §. 6. n. 22.* docet, eum qui vovit ieiunium in pane & aqua, si comedat passillos esculentos, quos Itali *maccharones*, & *vermicellos* appellant, violare ieiunium; potissimum si dum coquantur, infundatur parum olei, & amaraci aliquot frondes admisceantur. Quia qui vovent ieiunium in pane & aqua, communiter pane & aqua contentos se fore promittunt. *Leander tract. 1. disp. xx. q. xvii.* concedit, licitum esse voventi comedere passillos, & *vermicellos* sola aqua coctos; lecus, si quidquam olei, vel frondium amaraci infusum, aut permixtum habeant. He sunt ex illis questionibus quas Calabrite excogitarunt, ut votorum observantiam delinrent, & ut languis votorum observatoribus succurrerent. Sed, nugis nullis, votum servandum est nisi panis communis, & potu aqua. Qui *vermicellos*, & *passillos*, *pultem*, *polentamque* comederent, plus minive ab exacta voti observatione recederent. Quando contingat, illos his cibis utentes peccare, vel non peccare mortaliter contra votum, absolute definire non potest, nisi in casibus, tanquam certissimum, deficientis pane, posse hominem tali voto obstrictum passillos, *vermicellos*, *polentamque* edere.

XVI. Qui obstrictus est voto ieiunandi in pane & aqua, si ob virium debilitatem nequiret se solo pane, & aqua sustentare, poterit veluti picibus; & si neque cum his possit, utatur lacticiis: & si lacticia non sufficienter, adhibeat carnes; eamque partem ieiunii potissimum servet que suis viribus consentanea est. Si infirmus sit, iuxta ea que di-

cemus de ieiunii præcepto, liber omnino evadit: alio tamen tempore ieiunium impletur iuxta ea pariter que de ieiunio indeterminato ratione temporis sunt dicenda.

XVII. Quæst. XI. An qui votum edidit ieiunandi omnibus sextis feriis, aut sabbatis per annum; teneatur etiam ieiunare, quando his diebus festum recurrit Nativitatis Domini? Resp. Negant voventem teneri ad ieiunium die præfatæ solemnitatis plures Auctores, Molina *Tom. II. de iust. dist. cclxxii.* Azorius *Lib. XI. cap. xx. q. xxx.* Diana *I. Part. tract. ix. res. 5.* Tamburinus *Lib. III. c. xv. §. 5. n. 13.* Sed communiter, & mihi vera sententia contrarium sustinet. Ratio illius sententiæ est manifesta, utpote iniuxta verbis ipsius *cap. fin. de observatione ieiunii*, ubi statuitur: *Qui nec voto, nec regulari observantia sunt obstricti, in sexta feria, festum Nativitatis dominice die ipsorum contigerit, carnis propter festi excellentiam vesci possunt secundum consuetudinem Ecclesie generalis.* Ecclesia ergo eos solos Christianos a carnium abstinentia, & ieiunii observatione eximit qui aut voto, aut regulari observantia ieiunio non sunt obstricti. Sed, inquit, Ecclesia de illis sermonem habet qui expresse vovissent ieiunare in præfata solemnitate; lecus de aliis. Hæc interpretatio arbitraria est, vana, & nulli vel fucato nixa fundamentum: quia textus absolutus est, & universalis. Sed de hoc sermo recurrit, cum præceptum ieiunii pertractabimus, a quo exemptio non esse patebit die Nativitatis Domini omnes illos qui regulari observantia obstricti eisdem sunt. Hanc sententiam docent P. Suarez *Lib. IV. c. xx. n. 3.* Bonaccia *disp. 1. q. 11. punct. 6. n. 9.* *Leander tract. 11. disp. xx. q. xi.* Salmanticenses *tract. xvii. c. 1. punct. 6. §. 1. n. 139.*

XVIII. Quæst. XII. Quomodo obligatur qui fecit duo vota contraria, puta comedendi tantum panem die vovens, & non comedendi panem in vigilia alicuius Sancti, que quandoque incidit in eandem sextam feriam? R. Sylvester *ver. Vor. 2. qu. xviii. c. D.* Thomæ respondet, quod, si utrumque est possibile, utrumque observari debet. Deinde, si ambo vota servari nequeant: tunc dicit servandum esse quod melius, & gratius Deo iudicatur. Quod si ambo æqualia sunt, tunc servandum est primum. Crederem tamen in recenti voto debere voventem abstinerere ab omni cibo, si vires stent, & infirmus non obstit: quia emittum secundum votum non edendi panem, non pugnat absolute cum primo;

mo; sed maiorem addit abstinentiam, scilicet ab omni cibo. Si autem votum secundum esset edendi tantum pisces, legumina, secluso pane; servandum foret primum votum, tum quia primum, tum quia perfectius.

XIX. Quæst. XIII. An qui vovit recitare Rosarium, teneatur illud integrum recitare, & an satisfaciatur, si mentaliter tantum illud percurret? Resp. Quando de voventis intentione non constat, qui vover Rosarium, satisfaciatur, si tertiam partem recitet: quia communiter sic fideles Rosarium solent recitare. Et hæc est communis opinio. Quemadmodum etiam communiter docent Auctores, debere illud recitari vocaliter; quia hæc conclusa est recitandi ratio. Quod si vovens soleret illud mente dumtaxat percurrere, dicitur Salmanticenses *punct. 6. n. 136.* tum votum impleri a vovente posse sola contemplatione, quia addunt, hoc fieri posse, etiam si hæc consuetudinem vovens non habeat. Citant *Leandrum, & Castropalenum* pro eadem opinione. In utroque calu id ego reputo fallium; eo quod proprie, & essentialiter Rosarium duabus consistat partibus, contemplatione videlicet mysteriorum vitæ, & passionis Christi Domini, & orationis dominicæ, atque angelicæ laudationis recitatione. Hæc sunt due partes hoc speciale precandi genus constituent, nempe Rosarium. Qui ergo Rosarium vover, vover illud Rosarium quod in Ecclesia communiter recitatur; sicut qui vovet ieiunium, ieiunium promittit ecclesiasticum, id est iuxta Ecclesie consuetudinem observandum, ut omnes fatentur. Rosarium igitur vocali oratione, & contemplatione mentali constat. Ergo Rosarium vovens non satisfaciatur voto sola mente Rosarium percurrendo. Quapropter nullo modo censet probabiliter sententiam *Leandri, & Salmanticensem* oppositum docentium. Satisfaceret autem vovens, si alternis Rosarium cum aliquo recitaret.

XX. Quæst. XIV. An qui vovit audire Missam quotidie, satisfaciatur diebus sacris manum audiendo? Resp. Communis sententia est, voventem satisfaciatur voto manum tantum Missam audiendo diebus festis; quia rationabilis voventis intentio esse videtur, nullum se transigere diem velle qui Missam audiat. Immo, si quis voveret audire Missam in die festo, non præsumeretur aliam Missam vovisse præter illam ad quam ex præcepto tenetur. Nec oblat quod Confessarius imponens penitentiam additionem Missæ in die festo, non iungat illam que est de præce-

pto, sed alteram: quia Confessarius, si loquatur illud sacrum quod ex præcepto audiendum esset, præcipere penitentiam, nil penitentiam eidem imponeret; cum tamen aliquid penitentium iungi deberet iuxta criminum gravitatem. At vovens libere & spontaneè votum edit: & quia rem præceptam vovere potest, ut diximus, hinc est quod, nisi expresserit se vovere duas Missas, satisfaciatur voto indeterminato unam audiendo. Si autem Confessarius iunxerit penitentiam singulis diebus per annum audire sacrum, tunc, nisi contrarium ex circumstantiis constaret, satisfaceret penitens oneri sibi imposto a Confessario unum audiendo sacrum, etiam diebus festis; quia audiendum singulis diebus sacrum satisfaciatur oneri sibi a Confessario imposto. Nec verosimile apparet Confessarium tam longo tempore obligare penitentem velle diebus festis ad duo præcepta implenda. Teneatur autem vovens audire sacrum devote, & attente iuxta morem universalem fidelium, dum audiunt Missam, ut implerent præceptum.

XXI. Quæst. XV. An puella que vovit virginitatem, teneatur eam servare post perpetratum primum actum turpem? Resp. Adhuc communiter Doctores: quia vovere virginitatem siquæ natura perpetuam prodest, licet in voto non exprimitur. Secus, si vovens expresse intendere vitare primum actum turpem duxerit, quia votum pendet in sui obligatione a rationabili voventis voluntate. Quare post primum actum turpem non teneretur tunc vi voti ad abstinendum a posterioribus actibus. Sanchez *Lib. IV. c. xli. n. 22.* Suarez *Lib. IV. c. vii. n. 5.* Valentia 2. 2. *disp. vi. qu. vi. punct. 4.* Palauus *tract. 1. punct. 12.* Tamburinus *Lib. III. cap. xv. §. 5. n. 2.* *Leander tract. 1. disp. xix. q. viii.* Hic vero sustinet in calu dubio, num vovens haberet nec ne hæc expressam intentionem, præsumendum esse in favorem voventis. Verum iuxta ea que iam dicta sunt, si dubius turior pars eligenda est.

XXII. P. Marin censet probabile esse voventem virginitatem non teneri ad castitatem *tract. ix. disp. 111. sec. 2. n. 39.* ex *Burghenbacher cent. 1. cas. 59.* quia virginitas corporis tantum integritatem significat. Sed hæc opinio laxa nimis est, & ledens communem sensum. Quicumque enim virginitatem vovit, potior iure castitatem spondit quam virginitas castitatem comprehendat. Subdit tamen idem *Marin n. 40.* ex *Moya* distinguendum esse. Si vovens, inquit, agno-

vit discrimen castitatem inter & virginitatem, tunc ad virginitatem partialiter, seu ad solam carnis integritatem exteriori astringitur. Si non agnovit, ut communitur in peccatis accidit, ad totalem castitatem obligatur. In dubio autem, inquit ille, num agnovit tale discrimen, censendum est illud agnovisse; & consequenter, amissa per actum turpem virginitatem, non peccare in delectatione morosa venera contra votum. Hæc eorum speculationum una est qua aliquando exercitii gratia aliqui novi Theologi sibi effingunt. Nemo enim fidelium, etiam doctorum, ad hæc attendit distinctionum spectra, dum virginitatis votum emittit; sed, cum absolute virginitatis Deo spondet, animi & corporis puritatem adpromittit. Quare tanquam improbabilem hanc relictis opinionem. Nostram sententiam defendit vel ipse Felix Petellus Tom. I. par. 11. c. 111. n. 1890.

XXIII. Quæst. XVII. An qui vocat peregrinationem absolute, satisfaciatur peregrinatione equestris? Resp. Communis responsio est affirmans; quia peregrinatio licet equestris, vera peregrinatio est. Et hoc verum habet, quamvis tempore voti cogitaverit de pedesstri itinere; dummodo tamen non intenderit ad id se obligare: quia sola cogitatio obligationem non inducit. Sanchez Lib. IV. cap. 11. n. 31. Bonacina disp. 1v. q. 11. punct. 6. n. 15. & 16. Leander tract. 1. disp. xix. q. ix. Palau disp. 1. punct. 12. n. 9. Tambur. Lib. III. cap. xv. §. 5. n. 3. Marin loc. cit. n. 42.

XXIV. Quæst. XVII. An satisfaciatur preato voto, si mercede conductus, vel timore coactus, aut alterius negotii, vel curiositatis causa peregrinationem susciperet? Resp. Negat Sanchez in recensitis omnibus circumstantiis voto facti fieri: quia qui votum edidit, actionem liberam, piam, & religionam Deo adpromittit. Peregrinatio autem vi suscepta, aut curiositatis, vel alterius negotii causa, non est peregrinatio voluntaria, & religiosa; imo quæ ob mercedem arripitur, non religionis titulo, sed iustitia debito suscipitur. Ergo in his casibus votum non satisfaciatur voto. Contrariam sententiam docet Calzop. tract. xv. disp. 1. punct. 12. n. 10. Tamburinus Lib. III. cap. xv. §. 5. n. 3. Leander tract. 1. disp. xix. q. x. Quia vis illata libertatem non tollit, licet illam diminuat. Quare, etsi extrinsecus votum cogatur, intrinsecus tamen potest liberam velle sui executionem. Quo in casu certum mihi est, votum esse satisfacere suo voto. Si postea alicuius vel negotii transigendi, vel curiositatis titulo iter arripit,

discernendum est. Si negotium temporale, aut curiositas sint solus finis peregrinationis, dubio procul satisfactionem voti impediunt; ceterum si votens intendat utrumque exequi, non video cur unum impedire debeat alterum. Nam certum est obligationem suscipere, & religionis in eandem rem cadere posse, ut pluribus exemplis constare potest: v. g. si quis voto altridius sit singulis diebus sacrum facere, stipendium pro sacrificii applicatione accipere valet; atque ita utramque simul religionis, & iustitia obligationem implere. Hæc opinio quam citati Auctores defendunt, mihi probabilior videtur in sensu explicato.

XXV. Quæst. XVIII. An qui vocat Religionem, aut suscipere ordines sacros, teneatur servare castitatem? Resp. Communiter respondent Auctores, vi talis voti non teneri ad castitatem: quia materia talis voti non est castitas, sed status religiosus, cui annexa castitas est. Sicut votum suscipiens ordines sacros habet pro materia ecclesiasticum statum, cui iuncta est castitas. Quare, dimisso statu tali, ad castitatem votum non tenetur. Si autem in eiusmodi statu perstiterit, tenebitur ad castitatem, non vi voti simplicis, sed alterius voti solemnis. Caietanus 2. 2. q. lxxxviii. art. 3. Suarez Lib. IV. cap. vii. n. 15. Leander tract. 1. disp. xix. q. xi. Calzop. tract. xv. disp. 1. punct. 12. n. 8. Marin tract. ix. disp. 111. sec. 2. n. 4. & communiter omnes.

XXVI. Quæst. XIX. An qui vocat elemosynam, non determinando quantitatem, vel qualitatem, teneatur ad magnam, aut parvam quantitatem? Resp. Ex supra dictis resolutio patet. Nam sicut votens, dum votum emittit, poterat tum quantitatem, tum qualitatem definire; ita, voto emissio, eadem libertate fruitur, quia valet quantitatem, & qualitatem rei promissæ determinare. Circumstantia tamen loci, & temporis semper sunt attendende. Qui vocat elemosynam absolute, nulla signata quantitate, vel qualitate, potest quamcumque quantitatem, & qualitatem offerre; dummodo apta & congrua sit voti materia; ut alias sæpe dictum est. Et, quando eiusmodi vota interpretanda occurrunt, mirus, quod fieri potest, onus votenti imponitur.

XXVII. Proponit casum Tamburinus cap. xv. §. 6. de voto rei indeterm. n. 4. Vinum pro Missis celebrandis votivum quidam singulis diebus PP. Capucinis. Votum transit ad heredes, qui ut moris est, obliiti patris pietatem, vinum dant infimæ qualitatis. Queritur, an votum impleant? Negat Tamburinus, & merito: quia esto pater absolute pro

Missis

Missis celebrandis vinum voverit; tamen eiusmodi vinum iuxta prudentum estimationem, sin opus, saltem mediocriter bonæ qualitatis esse debet. Eo vel magis quia vitæ viles, & infimæ conditionis reprobatæ in Scriptura inveniuntur.

XXVIII. Quæst. XX. Qui unum ex suis vaspargentis, vel servis, vel animalibus Deo vocat, quid valde attingitur? Resp. Communiter docent Auctores, posse votentem eligere, & offerre ex rebus promissis, quod ipse maluerit; neque ad pretiosius yas, vel meliorem servum teneri, quando non constet de eius contraria intentione. In similibus autem casibus medium, seu mediocritas servanda est.

XXIX. Quid, si, antequam votum impleas, unica res ex pluribus quas habebas, superflua, aliis deperditis? Puta, unus tibi remanet calix, surreptis aliis, unus servus, unum animal, mortuus aut occisus ceteris. Negat Sanchez Lib. IV. cap. xiii. n. 19. Molina Tom. II. de iustit. disp. cclxx. teneri votentem ad implendum votum: quia calix, aut servus remanens non est magis promissus quam illi qui perierunt. Cur itaque omnes qui perierunt, perire debent ipsi votenti, & nullus illi voto? Videtur potius quod iactura dividenda sit, & ex calice qui remanet, medicabilior mihi est, quam defendunt Bonacina disp. 1v. q. 11. punct. 6. n. 34. Calzop. tract. xv. disp. 1. punct. 12. n. 26. Et satis manifesta ratio est: quia in recensito voto nullus est calix determinate promissus; fed omnes indeterminate subiecti sunt voto: promissum namque datur unum calicem, unum servum ex omnibus, id est hunc, aut illum, donec venias ad ultimum. Quod autem reponunt ad verfarari, non esse magis promissum calicem remanentem quam eos qui perierunt, verum est, quia omnes sub distinctione promissus fuere.

XXX. Hinc, si promissum donare Ecclesie sub distinctione calicem, vel servum, atque tempore reddere partem superflua perierit, teneris reddere partem superflua; si vero tua culpa non perierit, nec in mora reddenda fueris, tunc te liberam a voto decernunt. Communis vero sententia docet, te obligatum esse

se aut reddere partem superflua; aut valorem seu pretium rei que perit, licet sine tua culpa. Ex quo pars perierit sine tua culpa, hoc acquirit privilegium, ut non teneris partem superflua offerre: sed vel hanc, vel valorem alterius partis que perit: quo privilegio non potitur ille qui via culpa perire permittit unam ex partibus Deo distincte promissis. Sanchez Lib. IV. cap. xiii. n. 25. Palau tract. xv. disp. 1. punct. 12. n. 28. Molina Tom. II. de iustitia disp. cclxx. Salim. tract. xviii. p. 6. §. 1. num. 143.

XXXI. Quæst. XXI. Si promissis rem determinatam aut ex duobus Ecclesie, cuiusdam debet tradere in casu quo ignoret cuiusnam promissis? Resp. Si, dum prout illa, non determinati unam Ecclesiam prout illam, sed distinctam uni, aut alteri: tunc prout illa, sed distinctam uni esse cuiusdam malueris rem offerre. Si autem determinati unam ex duobus Ecclesie, & postea oblitus, ignoras, quemnam sit, Sanchez Lib. IV. cap. xiii. n. 18. cuiusnam volueris, te rem tradere posse admittere: quia, inquit, tota voti obligatio ex votentis voluntate nascitur. Quando ergo votens ignorat, cuiusdam ex duobus Ecclesie munus promissum exhibere debeat, illius erit in potestate dare cui maluerit. Tunc enim neutra Ecclesia determinate ius habet ad rem illam; sed totum ius est penes Deum, in cuius honorem fut votum emissum.

XXXII. Altera opinio docet debere votentem in hoc casu dividere munus promissum, & pro rata dubii offerre utrique Ecclesie suam partem. Quoniam certum est te uni Ecclesie determinate rem promississe. Quod autem nunc ignoret cuiusnam promissis, non tollit quominus uni ex his Ecclesie debita sit res promissa. Ergo, si pro tui libito uni Ecclesie, periculo te exponis privandi iura suo illam Ecclesiam cui determinate promissisti. Tutius igitur erit, rem pro rata dubii dividere; & meliori quo fieri potest modo votum implere. Quenam ex his duabus opinionibus sit præferenda, profecto ignoro. Est circumstantialitarius diversitate colligendum erit quid magis cedat in Dei cultum.

C A P U T VII.

De votis errore, aut metu extortis.

PLura dicturi sumus de iuramentis dolosis, & metu extortis, quæ consili possunt, ne actum agamus. Pauca ergo hic solummodo prælabimus, eo vel magis quod

de

de contractibus, & matrimonio agentes similes controversias in examen reducimus.

II. Quæst. I. *An error circa substantiam voti reddat votum invalidum?* Resp. Adfirmat communitur Auctores: quia error tollit voluntarium: nihil enim volitum quin præcognitum. Igitur, si naturam, seu substantiam voti ignoras, iam res promissa per votum tibi voluntaria non est. Nullum ergo est votum, quia involuntarium. Hinc, si profiteris Religionem, ignorans professionem esse perpetuam, professio nulla foret; quia perpetua ad substantiam pertinet professionis. Idem dic de ignoratione eorum quæ ad substantiam promissæ rei reducuntur: puta, voti pergere Hierosolymam, putans pedestri itinere votum tuum impleri posse, navigatione ignorata; voti ingredi Religionem Cathedraliorem, aut Predicatorum, exitumque ibi cibum carniurn licitum esse: hæc vota nulla sunt, ut docent Suarez Lib. II. cap. XI. n. 12. Sanchez Lib. IV. cap. 11. n. 11. Lessius Lib. II. cap. XI. dub. 2. n. 11. Prado cap. XXXI. q. IV. §. 3. n. 12. Palau tract. xv. disp. 1. punct. 6. n. 2. Salmant. tract. xvii. punct. 6. §. 4. n. 155. qui addunt, votentem non teneri ad alias Religiones, quia determinate hæc duas vovit. Duo mihi difficultates ingerunt. Primum est quod abtinentia a carnibus ingrediatur substantiam professionis, si ve ad eam pertinet: nam videtur quod hæc abtinentia circumstantia quedam sit, utique gravis; sed ea non est quæ sola unam ab altera distinguit Religionem: omnes etenim Ordines monachales legem hæc abtinentiam profitentur. Deinde hæc abtinentia comparata cum tribus solemnibus votis perpetuis non videtur circumstantia adeo gravis, ut ipsam substantiam professionis ingredi debeat, eamque irritare possit. Alterum quodque difficultatem ingerit, nempe quod eiusmodi vovens nullam aliam ingredi debeat Religionem. Quandoquidem qui Religionis ingressum voverit, prius videtur vovere, deinde hæc Religionem voverit contra intentionem non constat. Hæc omnia simul valde dubiam mihi constituent laudatam resolutionem. Quare tutius mihi videtur, & probabilius, quod vovens aut teneatur Religionem promissam ingredi; aut alteram, in qua carnes comedantur, eligere: quoniam, ut dixi, circumstantia abtinenti

a carnibus non videtur substantiam professionis perpetuam ingredi.

III. Porro omnes Theologi fatentur ignorantiam circumstantiarum quæ ad substantiam rei non pertinent, non irritare vota, vel iuramenta; sed illorum obligationem quantum ad substantiam relinquere; etiam si persona, quando vovit, si has circumstantias previdisset, non vovisset: quia talis ignorantia concomitantur, ut aiunt, hæc abtinet ab votum, non principaliter, si ve in dancausam voto. Absolute enim amplectitur obiectum principale voti tui; licet, si tali circumstantia indutum prævidisset obiectum illud, ad eodem abtinentiis. Plurima namque vota, promissa, contractus non fierent, si præviderentur omnes circumstantiæ, quæ temporis decursu superveniunt; & tamen, dum reapse occurrunt, nec vota, nec contractus irritant. In hoc conveniunt omnes. Caietanus 2. 2. q. lxxxviii. art. 3. in fine, Sotus Lib. VII. q. 11. art. 1. ad 3. Molina Tom. II. disp. clxxxii. Lessius Lib. II. cap. XI. dub. 2. n. 10. Suarez Lib. I. cap. 11. Sanchez Lib. IV. cap. 11. n. 6. Castropro. tract. xv. disp. 1. punct. 6. n. 5. Salmant. tract. xvii. cap. 1. punct. 6. §. 1. n. 156. Difficultas est, quænam ex circumstantiis redundet in substantiam promissionis, seu voti. Citati Auctores sustinent, quod in præfato voto Religionis abtinentia a carnibus fit circumstantia irritans professionem, quia pertinet ad professionis substantiam. Mihi vero videtur talis circumstantia ad professionis moralitatem naturam si ve substantiam non pertinere ob rationes assignatas: atque hæc sententia mihi probabilior est.

IV. Pariter, si error sit circa finem voti, valorem voti impedit, quia finis voti obiectum eius est. Quare, si ignorantia obiecti essentialis voti illius valorem impedit, eundem effectum producat etiam finis ignorantia. Plures fines in voto distinguuntur. Primus est cultus divinus, qui omnibus votis communis est, diciturque potest universalis, & extrinsecus, quo deficienter deficit materia apta pro voto. Secundus est finis specialis, & quodammodo intrinsecus, quo etiam cessante, cessat votum: puta, finis elemosinæ proximo est alienæ indigentia sublevatio. V. g. vovisti dare Petro elemosinam, existimans illum esse pauperem sublevatione indigentem:prehendens postea eum esse divitem, & nullo modo elemosinam indigere: cessat votum, & eundem obligatio. Tertius finis est omnino extrinsecus, & peculiaris, quem sponte vovens sibi præstituit; recidit tamen in naturam obiecti.

obiecti; atque adeo illo cessante cessat votum: ut, si votum edas ad impetrandam sanitatem filio, quem credis infirmum; sano existente filio, aut mortuo, votum nullum est. Si autem error sit circa occasionem, seu causam occasionalem voti, tunc votum non impedit; quamvis si in quantum votum emitteretur, cognita fuisset talis causa, impedivisset voti emissionem.

V. Obiecti ex S. Thoma in IV. dist. xxxviii. q. 1. art. 3. q. 1. ad 1. ubi ait, quod illud quod votum suum impedit, si præfens esset, etiam votum facto obligationem auferit. Sed circumstantia facti obligationem quæ superveniunt, cum tantum voti emissionem, si a vovente cognoscitur. Ergo votum facto obligationem auferunt. B. Thomas loco laudato conceptis verbis loquitur de difficultate, seu circumstantia que reddit impossibilem executionem voti. Porro id quod reddit impossibilem executionem voti, si ve sublequatur, si ve antecedit voti emissionem, votum efficit nullum. En verba Angelici, quæ immediate sequuntur ad textum relatum. Unde cum de impossibili non possit esse votum, ut dictum est; si aliquid facti impossibile post voti emissionem, quod prius erat possibile, obligatio voti quantum ad illud tollitur. Et difficultas proposita in argumento primo, cui respondet Angelicus, est, quod nullus obligatur ad votum cuius executio est impossibilis.

VI. Quæst. II. Unde colligendum sit, circumstantias esse causasse tantum impellentem, non principalem voti; seu reducere, aut non reducere in substantiam obiecti voto promissæ. Resp. Ex dictis patet, auctores convenire in hoc quod error circa substantiam irritet votum; secus error circa adventitia, seu circa causas impellentes. Tota difficultas in hoc vertitur, unde colligendum sit, utrum circumstantiæ redundent in substantiam obiecti, nec ne. Communiter Auctores respondent, ea omnia esse finem voti quæ vovens per votum assequi intendit; illa vero esse tantum occasionem vovendi quæ voventem solummodo excitant ad vovendum, ut si voveas elemosinam conferendam pauperi probo, sublevari paupertatis, seu indigentia finis est voti; probitas autem pauperis occasio est quæ te excitat, impellitque ad voti emissionem. Probitas namque non obtinetur per votum, sicut reapse obtinetur sublevari indigentia: idcirco hæc, non illa, finis voti est. Hæc omnia clara sunt, & captu facilissima. Sed quandoque occurrunt circumstantiæ adeo graves, quæ aliquibus videntur redundare in substantiam

voti, & de quibus plures alii fecus iudicant: atque de his nulla certa regula statui potest: seu prudentum arbitrio negotium hoc relinquendum est.

VII. In dubio autem, num aliqua circumstantiæ habeant rationem finalis, aut occasionalis causæ; inspiciendum est, an illis deficientibus, finis voti consistat. Nam si consistit, cetera omnia habent rationem tantum occasionis. Si vero illis deficientibus finis voti corrueret, tunc haberent rationem finis, ut docent Sylvester ver. Votum 2. q. VIII. Azorius Lib. XI. cap. xv. q. XIII. Sanchez Lib. IV. cap. 11. n. 52. Bonacina disp. 14. p. 11. punct. 3. in fine, Castropro. tract. xv. disp. 1. punct. 6. n. 7. Quod si rebus omnibus inspectis, utrinque urgeant probabiles, graveque rationes, Sanchez docet Lib. IV. cap. 11. n. 5. licitum esse partialiter adherere, etiam minus probabili, ut expressius ait Bonacina loc. cit. Si vero, omnibus inspectis, res dubia maneat & anceps; tunc pro voto iudicandum esse decernunt ambo: quia presumptio facti pro valore actus: tunc quia, quando constat de voti verbis, si ve ore, si ve mente prolatis, possessio fiat pro voto, non pro libertate; tum etiam quia presumptio fori externi voto favet. Hinc videtur, Auctores istos notionem peculiariter dubii efformare. Nam si rationes, inquit, probabiles opinionem inducant, licitum est parti alterutri adherere; si vero rationes eiusmodi sunt, ut intellectum accipiemus relinquunt, tunc in voto favorem iudicandum est. Pro voto iudicandum esse in dubio, & nos decernimus; sed eo ducti principio, quod in dubiis tutor pars fit eligenda: & insuper, quando utrinque urgent æquales rationes, intellectum manere dubium dicitur, quantumvis absolute probabiles sint. Quando vero rationes sunt probabiliores pro voto, & minus probabiles pro libertate, potiori iure pro voto iudicandum esse statuimus, ut suo loco suse probabimus.

VIII. Quæst. III. An votum metu extortum sit validum? Resp. Iam sæpe explicata est metus distinctio. Nam alius est metus gravis cadens in virum constantem, alius levis. Gravis potest oriri ob intrinsecum, puta ab infirmitate, tempestate, morte, quæ timetur a fera, a naufragio imminente. Metus iste intrinsecus dicitur: quia, licet periculum metum excitans sit externum, nullo tamen modo cogit ad votum edendum; sed vovens a seipso movetur ad voti emissionem. Alius metus dicitur extrinsecus, qui a causa extrin-

trifecta cogente oritur: qui iterum duplex est, alter iuste, alter iniuste incussus, ad extorquendum votum. Quare votens tali timore percussus votum eligit cui medium non aufert, licet diminuat, libertatem. Multo minus iniuria irrogata ab iniusto aggressore eandem ledit libertatem. Hec tamque iniuria solum relinquit ius promissori, ne teneatur reddere id quod invaloris spondidit; non autem, ne fidem Deo datam servare atringatur, & exequi. Hec omnia dilucide explicat Angelicus 2. 2. q. lxxviii. art. 7. ad 3. sic loquens: *In iuramento quod quis coactus facit, duplex est obligatio. Una quidem quia obligatur homini, cui aliquid promittit, & talis obligatio tollitur per coactionem. . . . Alia autem est obligatio qua quis Deo obligatur, ut impliat quod per nomen eius promittit; & talis obligatio non tollitur in foro conscientie; quia magis debet damnum temporale sustinere quam iuramentum violare.* Doctrina D. Th. communiter adimplatur Theologi, tum domestici, tum extranei, Sanchez, Lessius, Azorius, Palauus, Trullenchus, & alii.

X. Diffidium Theologorum ad ius ecclesiasticum reducitur. Quamvis hoc etiam spectato, si sermo sit de voto solemnium in professione Religionis emissio, omnes adfirmant votum eiusmodi nullum esse: quia de hoc iura aperte loquuntur, & eiusdem irrationem declarant. *Cap. Perlatum Lib. I. tit. xv. de his que vi, metu & causa fiunt, & cap. Sicut qui monasterium xx. q. 1. & cap. Præfens xx. q. 111. & expresse Synodus Tridentina sess. xiv. cap. xvii. de refor. Puella que habitum regularem suscipere voluerit... non ante suscipiat, nec postea... professionem emittat, quam exploraverit Episcopus... virginitatem diligenter, an coacta, an seclia sit, an sciat quid agat.*

XI. De aliis votis duplex sententia est. Prima sustinet alia vota esse valida: quia iura de ceteris votis non loquuntur; & ex alia parte irritatio voti odiosa est; cum deroget iuri naturali, respectu cuius votum est validum. Quando ergo apertus textus in iure non occurrat, qui declarat præfata vota nulla esse, ut valida ea defendere debemus. Porro eiusmodi textus revera non reperitur. Ergo hæc vota valida sunt, etiam iure ecclesiastico inspecto. Et hanc sententiam defendunt Sylveſter verb. Metus 8. fin. & verb. Votum 2. q. xii. Pontius de Matr. Lib. III. cap. xix. n. 9. Suarez Lib. II. cap. viii. num. 5. Contrariam opinionem, nempe nulla esse, & irrita

& demeritum; ut patet in Martyre; qui si in questione positus fidem negare ob timorem iniuste incussam a tyranno, peccat mortaliter. Coactio ergo externa non aufert, licet diminuat, libertatem. Multo minus iniuria irrogata ab iniusto aggressore eandem ledit libertatem. Hec tamque iniuria solum relinquit ius promissori, ne teneatur reddere id quod invaloris spondidit; non autem, ne fidem Deo datam servare atringatur, & exequi. Hec omnia dilucide explicat Angelicus 2. 2. q. lxxviii. art. 7. ad 3. sic loquens: *In iuramento quod quis coactus facit, duplex est obligatio. Una quidem quia obligatur homini, cui aliquid promittit, & talis obligatio tollitur per coactionem. . . . Alia autem est obligatio qua quis Deo obligatur, ut impliat quod per nomen eius promittit; & talis obligatio non tollitur in foro conscientie; quia magis debet damnum temporale sustinere quam iuramentum violare.* Doctrina D. Th. communiter adimplatur Theologi, tum domestici, tum extranei, Sanchez, Lessius, Azorius, Palauus, Trullenchus, & alii.

XII. Difficile est ferre iudicium in alterutram ex his opinionibus. Auctores ipsi qui dissident, utramque probabiliter censent. Prior, si sola ratio spectetur, videtur niti validiori fundamento. Nam omnia iura que allegantur, expresse loquuntur aut de votis solemnibus professionis monasticæ, aut de matrimonio. Quid est quod univèrsim non loquuntur? Quid est quod ad duo præfata genera promissionum declarationes suas restringunt? Certe ex iure scripto valde clare eni videtur, sola vota solemnia, & matrimonium excipi; cetera vero relinqui sub lege communium. Cum itaque univèrsale naturæ ius vota ista valida esse declarat, ex hac parte probabilior hæc sententia apparet. Præterea vel ipsa ratio quam contrariæ sententiæ Auctores produunt, contra eisdem facit. Innuntur ipsi exemplis matrimonii, & professionis monasticæ; quia, inquit, eadem ratio omnium votorum est. Etdo: & ipsa iure naturæ omnia valida sunt. At si Ecclesia duo tantum expresse ab onere obligationis excipit, legitime inferitur, cetera excepta non esse a naturali lege. Hæc ratio que eandem asserit esse conditionem omnium votorum, iuris ecclesiastici conditoribus nota erat; & nihilominus sola vota monastica, & matrimonium exceptantur. Cur ergo aliorum etiam votorum non meminerunt? Quod postea subdunt, consuetudine Ecclesiæ vota ista nulla declarata esse: nos respondemus, quod, si eiusmodi consuetudo adit, libenter admittimus, nulla esse præfata vota. Sed istius consuetudinis nullum documentum asserunt. Igitur in eiusmodi casibus, dum occurrunt, tutius, & nobis probabilius est, dispensationem esse impetrandam.

IN quocumque iuramento promissorio, & voto, quantumlibet absolute, clauduntur aliquæ conditiones generales, suntque intrinsecæ cuique voto. Ob has funt generales, intrinsecæ conditiones votum non appellatur conditionatum, sed absolute.

II. Quæst. I. *Quænam sint conditiones generales qua in quocumque voto absolute reperuntur, quæque particulares quæ votum efficiunt conditionatum?* Resp. Conditiones generales ad tres reduci solent. *Prima* est, si potuero, & res non valde mutentur. *Secunda*, si Deo placebit, aut si mihi licuerit. *Tertia*, si Prælati, superior alius non decreverit, neque obligationem abulerit. De his dictum est alibi. *Conditio particularis* que votum conditionatum constituit, multiplex est. *Primo* alia est adfirmans, ut si dicas: Si Deus mihi infirmo sanitatem concesserit, voveo ingredi Religionem: alia negans, ut si dicas: Si casitatem non servaero, voveo ieiunare per mensem. *Secundo* alia conditio est de præsentibus, alia de præteritis, alia de futuro. De præsentibus: Si pater meus vivit, voveo eelemosynam trium aureorum. De præteritis: Si pater heri vixit, voveo edificare Monasterium. Hæc duæ conditiones non efficiunt votum conditionatum, quia illius obligationem non suspendunt. *Tertia* conditio de futuro est, que proprie efficit votum conditionatum: quia illius effectum, seu obligationem suspendit; ut si dicas: Si affectus fuero illam dignitatem, voveo me eademuram altare in honorem B. Virginis. *Conditio hæc de futuro alia est necessaria*, ut si cras Sol orietur; alia contingens, ut si volaero ulque ad caelum; alia contingens, ut si pervenero ad triginta annos. Denique hæc conditiones de futuro contingentes alie sunt turpes, alie honestæ. Turpes quedam sunt contra substantiam voti, quedam contra adventitiam, seu accidentia. Hæc omnia communia sunt apud Auctores.

III. Quæst. II. *Quid sit votum conditionatum, & an particula si efficiat semper votum conditionatum?* Resp. *Votum conditionatum* illud est quod obligationem suspendit quantum ad actualem executionem, quousque eveniat conditio appollita. *Particula si* non semper efficit votum conditionatum; quia non raro hæc particula si idem significat ac quando. Porro, cum quis edit votum per parti-

culam quando, non conditionatum, sed absolute votum emittit; ut si dixerit: *Quando pater meus obierit, voveo me ingressurum Religionem*: votum illud est absolute: quia absolute vovet Religionem, licet differat executionem voti usque ad obitum patris. Idem est, si fiat votum per particulam. Ita passim Auctores. Nota tamen, quod licet hoc votum committere dicatur absolute, quia conditio apposita, nempe obitus patris, necessaria est; attamen non video cur etiam conditionatum appellari nequeat: quandoquidem, quod longius aut brevius temporis spatium futurum sit ante obitum patris, est quid contingens; & secundum hanc rationem conditionatum votum illud appellari potest.

IV. Quæst. III. *An votum sub conditione de presenti, præterito, aut futuro necessario, vel impossibili sit validum?* Iam dictum est, conditionem de presenti, aut de præterito votum conditionatum non efficere, eo quod consensum non suspendat. Pariter conditio futuro necessario, ut si *eres Sol oritur, redam in Ipsoniam*, votum efficit absolute, non conditionatum: quia, cum talis conditio necessaria futura sit, pro impleta habetur, ut committere Doctores sentiunt. Sanchez tamen Lib. IV. cap. xxiii. nu. 5. docet eam alii, quod, si vovens præfinit tempus executioni voti, licet conditio sit necessaria, votum fiet conditionatum: ut si dicas: *Voveo me abhinc uno anno castitatem servaturum, si Sol eris oritur*: quia, inquit, licet conditio apposita consensum non suspendat, & ex hac parte votum sit absolute; attamen, quia dies executioni præfinita est usque ad talem diem, non obligat vovens. Secus autem, si hoc modo tum conciperes votum: *Voveo castitatem, si Sol abhinc uno anno oritur*. Non est cur dicitur in his enucleandis immoremur. Quidam contendunt votum factum conditione futura impossibile esse validum; ut si dicas: *Si calum digito tetigero, voveo castitatem*. Sed communissima sententia docet, tale votum esse nullum. Et ratio manifesta est: quoniam promittens aliquid sub conditione, non vult subire obligationem, nisi post conditionis eventum. Ergo, dum conditio nem impossibilem suo voto adicit, eo ipso non vult votum illud, neque illius obligationem. Quod vovet eiuſmodi conditiones apposite ultimis voluntatibus, & matrimoniis habeatur pro non adiectis, atque adeo valida sint testamenta, & matrimonia, ideo est, quia leges positive sic decernunt.

V. Quæst. IV. *An conditio turpis contra*

substantiam voti illud irritet? Resp. Afirmant communiter Auctores, afferentes quamlibet conditionem turpem contra substantiam contractus illum vitare. De professione tamen religiosa, affecta conditione turpi contra eiuſdem substantiam, distendum. Aliqui contendunt esse validam ob auctoritatem cap. *Infringente*; quia in laudato textu concedebatur mulieri facultas retinendi ulium, non dominium rerum suarum. Alii saltem esse nullam: quia conditio turpis contra substantiam vitat quemcumque contractum, quod & professionem religionem. Hanc defendunt D. Antoninus III. Part. tit. xvi. cap. 111. Rocella verb. Religio 2. num. 21. Sylvester verb. Religio 3. quæst. vi. & VII. Navarrus Lib. III. Confil. titul. de stat. monach. consil. xiv. num. 15. Azorius Lib. XI. cap. xv. q. ix. Sanchez Lib. IV. cap. vi. num. 94. Armilla verb. Religio n. 8. Leander tract. 1. disp. xli. q. xi. ac plures alii: & est opinio valde probabilis. De conditionibus autem que non sunt contra substantiam, sed contra accidentia contractus, nulla dissentio est. Omnes fatentur illas non vitare contractum.

VI. Quæst. V. *Quando votum sub conditione futura contingenti honesta, & possibili obligat?* Et non sufficit partem conditionis impleri: Et nun aliqua conditio addita post votum emissum? Resp. Votum conditionatum proprie tale est illud quod editur sub conditione futura, contingenti, & honesta. Porro hoc votum non obligat ante conditionem impletam: quia natura illius conditionis est ut suspendat effectum, usque dum ipsa impletur. Nec satis est partem illius conditionis impleri, sed necesse est impleri totum, ut votum obliget. Hac conditio apponi debet voto, dum editur. Nam, edito voto, apponi amplius non potest: quia, cum emissum votum fuerit absolute, non potest amplius fieri conditionatum; sicut nec eadem voto plane edito, sive absolute, sive conditionato, gravamen aliquod addi potest. Si plures conditiones adiectæ fuerint, omnes impleri debent, ut votum obliget; dummodo conditiones copulativæ fuerint adiectæ; secus, si divise. Si autem dubitas, an copulative, vel divise illas polueris; tutiorem partem eligere debes, inquit S. Antoninus Part. II. titul. xi. cap. 11. §. 4. in fine. *Si super hoc non cogitaveris, & nescit discernere, tutius est implere*. Probabiliter oppositum docent.

VII. Quæst. VI. *An satis sit conditiones impleri æquivalentes, ut votum obliget; vel necesse sit ut impleantur in specifica forma?* Resp.

Resp. Satis esse conditionem æquivalenter impleri, docet Sanchez Lib. IV. cap. xxiii. nu. 26. alios pro eadem sententia laudans: quia conditio intenditur non proprie, sed, sed quatenus medium est ad obtinendum finem votantis. Ergo si effectus rei ipsa obtineatur, iam votantis intentio videtur impleta. V. gr. vovisti Religionem, si pater nuper sit, si pater consenserit: forore mortua, vel Religionem professâ, aut mortuo patre, teneris ingredi Religionem ob conditionem æquivalenter impletam. Item vovisti Religionem, si pater moriatur, quia tuo subsidio indigeris: teneris ingredi, si divitias assecutus fuerit: quia æquivalenter impleta conditio est, nempe patris paupertas amplius impedimento non est tuo in Religionem ingressu. Promissisti elemosinam, si ex tali negotio lucram recuperaveris: non ex illo, sed ex alio negotio lucram fecisti; teneris ad votum, quia æquivalenter conditio impleta est.

VIII. Contrariam sententiam defendunt Castropransius disp. 1. punct. 17. n. 3. Tamburinus Lib. III. cap. xii. §. 6. n. 4. Leander tract. 1. disp. xli. q. xxi. Salmanticenses tract. xvii. cap. 1. §. 6. punct. 6. num. 109. Quoniam votorum obligatio ex intentione vovens pendet: vovens autem intentio alligata fuit illi conditioni, non alteri: eo illius appositæ: non enim vovit absolute utcumque, sed talibus positis conditionibus. Hac sententia plus iusto litteræ adheret. Quando constat voventem ideo appoſuisse illam conditionem, nempe paupertatem patris, filii subsidio indigentis; & fororis nuptias, quæ fratri custodiam illa requirebat: quando, inquam, & dolo ex vovens intentione constat, ego sane non auderem illam ab implenda: voti obligatione liberare. Siquidem talibus appoſitis conditionibus non aliud intendit vovens, quam auterè impedimentum. Quod autem hac, vel illa via impedimentum auferatur, perinde est. Et professio nuptiarum videtur infratradendo, ne quid peius dicam, si assensus quod absolute intendebatur a divina providentia, nollet promissa præstare: quia per illam specificam, & materiam, ut sic loquar, viam, de qua ipse cogitaverat, illud non obtinuit. Quare prima sententia mihi est probabilior; quando tamen vovens expresse non intenderit conditionem impleri sub specifica forma: tunc enim nulla foret difficultas.

IX. Quæst. VII. *An peccet contra votum qui conditionem sub qua votum emisit, implet non eveniat: & an debeat evenitum illius*

evenire? Resp. Si conditio apposita pendeat ex sola vovens voluntate, non tenetur expectare eventum illius; sed potest, antequam eveniat, quod sibi placebit eligere; ut si dicas: Promitto ingredi Religionem, si Romano petero hoc anno: non teneris elapsim anni expectare; sed potes, quando tibi placebit, nuptias contrahere, & abstinere a Romano itinere. Si vero conditio ab aliena voluntate pendeat, tunc illius eventum expectare teneris; ut si dixeris: Voveo Religionem, si pater consenserit, si foror nuper sit, &c. Tenetur etiam vovens non se reddere inceptum ad votum implendum. Quæ omnia communia sunt. Hinc constat prima quæstionis pars. Nam, si conditio adiecta tota pendeat a voluntate vovens, dubio procul illam evitare licet potest; ut, si quis voverit se ingressurum Religionem, si Romam perrexit, potest non proficisci Romam, & Religionem non ingredi: quia non vovit conditionis executionem, sed id sibi reservare voluit, ut scilicet libere posset conditionem exequi, vel non exequi. Si contra ab aliena voluntate conditio pendeat, sicut conditionis illius eventum expectare tenetur, sic tenetur etiam non impedire viam, fraude, aut dolo eiusdem conditionis eventum. V. gr. vovisti Religionem, si pater consenserit: contra votum agis, si a consensu præstando patrem diltras. Vovisti Religionem, si sanitatem assequaris: contra votum agis, si noxius cibus utaris, ne sanus sis eo sine ut a voto te eximas. Salmanticenses cum Leandro docent, posse voventem patri precibus, & rationibus disensum suadere; secus vi, & fraude, & dolo: quia præcationes, rationes, & consilia non cogunt patrem ad dissentendum. Id etiam docet Tamburinus cum aliiis. Hac opinio mihi probabilis non est. Licet enim rationes, consilia, præcationes non cogant patrem ad dissentendum; nihilominus non impediunt quominus vovens contra solum votum agat. Neque fraudes, vel doli semper extorquent patris consensum; & tamen vovens his utens peccat. Hac ratio evincit solum quod vovens certo non assequetur finem suum mediis precibus, sed non probat ipsum animum non habere votum eludendi. Ubi, quæso, isthic sinceritatis & bonæ fidei vestigium? Si tu Paulo promittas mutuum sub hac conditione, quod frater tuus consentiet; nonne ut vater, & versipellis indignus haberiis apud prudentes, si fratri dissentium precibus, consiliis, & rationibus persuaderes? Quidni idem dicendum, immo

potiori iure in casu nostro, in quo Deo fidelitas servanda, non hominibus tantum est?

X. Quæst. VIII. *An, si vovens sua malitia impediatur necessitas conditionis ab altera voluntate pendentes, teneatur voto, vel liber ab eodem veniat?* Resp. Negant tunc voto Salmanticenses tract. xvii. cap. 1. punct. 6. §. 6. n. 175. citantes pro eadem sententia Suarez, Palau, Dianam, Tamburinum, Leandrum, Fillucium, & alios: tum quia nec tenetur voto ab impletam conditionem, quæ revera impleta non est; nec ob peccatum commissum in impedienda conditione, cum tale peccatum solum obligationem imponat penitentiae, non restitutionis: tum etiam quia votum ex vovens intentione pendet: ergo, quacumque causa conditio non impletur, celat omnis obligatio vovens.

XI. Contraria sententia probabilior est, & colligitur ex D. Thoma, qui in *IV. dist. xxxviii. q. 1. art. 3. questionum. 1. ad 1. assertit*, eum qui ex sua culpa factus est impletus ad votum, teneri ad recompensationem voti per penitentiam. *Alio modo*, inquit, *distinguedum est, utrum ex sua culpa impotentiam incurrit: quia tunc oportet recompensare per penitentiam*. Non solum ergo iuxta S. Thomam agere penitentiam de peccato debet, sed etiam compensare voti observantiam per penitentiam alstringitur. Ergo qui ex propria culpa impedit eventum conditionis, cum sit ad votum implendum aptus, illud debet implere. Et hoc verum habet in omnibus humanis contractibus, & promissionibus, adversarius etiam fatentibus: quidni ergo & in promissionibus divinis? Nec verum, immo falsum est quod perdocti Salmanticenses sentiunt, ideo promissa humana servanda, quando ex malitia impedita conditio fuit, quia preata promissa multum dependet a iure. Etenim, quando iura absolute declarant, contractus omnes in data hypothese valere, non ex arbitrio id decernunt, sed quia ratio sic postulat: & positiva iura in similibus casibus ius naturale interpretantur, & declarant: solum quando aliquem pecuniarum contractum in tali genere excipiunt, iura naturali aliquid addunt ob peculiaria fines. Quod vero promissionis humanis tradatur in rebus utilibus, secus Deus per transgressionem voti, nullus quoque momenti est. Quoniam, licet Deus detrimentum nullum percipiat, attamen vovens infringit malitia sua promissionem, seu culpa sua impedimentum ponit, ne promissio impleatur. **Nemo autem ex sua iniquitate commodum de-**

bet reportare. Hanc sententiam defendunt antiquiores, gravioreque Theologi, qui eam colligunt ex *Regula Cum non stat per eum 66. de regul. iuris, in 6. & Regula In iure civili 122. ff. de regul. iuris, & clarus, ex leg. In executione 85. §. finali ff. de verborum significationibus*, ubi hæc habentur. *Quicumque sub conditione obligatus curaverit ne conditio existeret, nihilominus obligatur. Quid apertius dici potest?* Et sane, dum vovens conditionem ab alterius voluntate pendente addicit, se contingenti conditionis eventum accomodare intendit; atque illius casuali successu se se obligare virtualiter, & recipere decernit. Ergo, quemadmodum votum lemel editum implere tenetur, ita, & conditionem semel adiectam expectare debet: atque adeo, si sua malitia impedit exitum conditionis, votum nihilominus debet implere. Quod confirmatur ex cap. Adversus de immunit. Eccles. ubi statuitur, quod frusus, & dolus nemini patrocinari debeat. Quod vero iniquit adversarii, votum pendere ex intentione vovens verissimum est. Sed distinguendum est: pendet in sui emissione, secus in executione. Potest vovens edere, vel non edere votum. Sed postquam quod mel deliberate votum ediderit, votum amplius non pendet ab intentione vovens. Ita in presenti: potest vovens adicere, aut non adicere conditionem fortuitam ab alterius voluntate pendente. At semel positum hinc occasionali futuro eventui se obligaverit, si sua iniquitate illum impeditur, non inde liber ab obligatione voti implendi esse debet. Et cum iura in omnibus contractibus humanis id servandum esse decernant, non video quod fundamento alter in divinis promissis faciendum esse doceant. Probabiliter, nisi ob nimium affectum indulgenti humane libertati. Nostram ergo sententiam docent Glossa. A. Si rem tibi 19. §. finali, verbo Victorii ff. de preser. verb. & Bartolus ibi in fine, Paulus ibi n. 2. Imola ibi, Iason ibi n. 3. Alciatus n. 3. Decius in *Regul. In iure civili n. 6.* Richardus in *IV. dist. xxxviii. artic. 5. q. 3.* & Gabriel ibi *quæst. 1. art. 3. concl. 2.* Angelus verb. *Votum 2. quæst. 11.* Navarrus *cap. XII. n. 42. & Lib. III. Confil. tit. de voto confil. 24. n. 2.* Palacius in *IV. dist. xxxviii. disp. 1. post concl. 5.* Angles in *Floribus II. Part. q. unica de voto art. 2. post. 17. diffi. dub. 8.* Azorius *Lib. XI. cap. xx. quæst. ult.* Ludovicus Lopez in *Instruct. cap. XIV.* Manuel Rodriguez *Tom. II. Sum. cap. xviii.* Sayrus in *clavi Reg. Lib. VI. cap. viii. n. 4.*

Præ-

Prado *cap. xxxi. quæst. 5. §. 3.* Bassæus *Tom. II. verb. Votum 1. sum. 36.*

XII. Quæst. IV. *Quid sit votum conditionatum penale, & an sit validum?* Resp. *Votum penale est quod quis edic, non ex affectu ad rem quam spondet, sed ex studio vitandæ actionis quam detestatur: ut si vovens hoc modo: Promitto me edificaturum altare, si lusero, si fornicatus fuero &c. Quod vovens principaliter intendit, est vitare tale peccatum, seu actionem; & ut vigilantior sit ad sibi cavendum, penam sibi constituit, nempe elemosynam, altaris ædificium &c. Distinguitur hoc conditionatum votum penale a simpliciter voto conditionato: quia in primo apponitur conditio ad modum penæ; in secundo autem non adicitur ut pena, sed abolitur. Validum esse hoc penale votum conditionatum admittunt communiter Theologi contra Catharinum: quia est vere honesta, nec maius impedit bonum. Quod ita rarius videtur solent, ut aliud sit penale simplex, v. g. si quis dicat, *Si lusero, voveo elemosinam*; aliud sit veluti duplex, ut aiunt; v. g. *Votum non ludere, & si lusero, voveo elemosinam.**

XIII. Quæst. X. *An, quando transgresso voti penalis culpa vocat ex invincibili ignorantia, obligetur vovens subire penam transgressionis appositam?* Resp. Communis opinio hecans est: quia ubi nullum est peccatum, ibi nulla esse debet pena. In data hypothese nulla supponitur esse culpa. Ergo nulla pena erit subeunda: quod verum est, etiam si ignoratia libera non sit ab aliqua veniali culpa.

XIV. Quæst. XI. *An qui mortale peccatum committit contra votum, si immemor voti sit, obligetur ad penam?* Resp. Adfirmant aliqui, sed plures negant. Quoniam, inquit illi, qui invincibiliter votum non recordatur, vere non peccat contra votum. Ergo, sicut non peccat transgrediendo votum, ita nec debet penam subire. Quid, memor si fit voti, & immemor penæ? Respondet Sanchez, talem incurere penam, si levis sit; secus, si sit insignis, & gravissima. Sed breviter dico, mihi probabilius videri, hinc necque leviem, neque gravissimam penam incurere, quando invincibiliter illius non meminit; secus, si vincibiliter. Quia verissimum mihi videtur quod lex tunc non obliget ad penam, sed a pena totius excuset.

XV. Quæst. XII. *An in voto duplici penali, si quis absolvatur a voto, absolvatur quoque a penam, quam nondum incurrit?* Resp. Negant non pauci. Sed probabilior videtur *Conr. Theol. Tom. III.*

opinio adfirmans: quia, dum quis absolvitur v. g. a voto ludendi; censetur consequenter absolutus etiam a voto quo penam sibi impoluerat, si lusisset. Quamvis etenim eiusmodi vota non ita sint connexa, ut nequeat unum independenter ab altero emitti; attamen communiter in votis penalibus talis habetur connexio. Coniuncta tamen est vovens intentio.

XVI. Quæst. XIII. *An absolutus a voto, censetur absolutus etiam a penam contractam in transgressionis primi voti? & an in petitione dispensationis explicandum sit utrumque votum?* Resp. Probabilior est opinio quæ negat absolutum a voto, esse itidem absolutum a penam quam iam contraxit in transgressionis primi voti. Pariter probabilius iudicamus, explicandum esse utrumque votum in petitione dispensationis: quia, ut dispensatio legitima sit, & tuta, tota materia exponenda est iudicio Superiori. Et quamvis secundum votum accessorium sit, attamen quam maxime conferit ut Superior dispensans, prudens iudicium efformare valeat. Multo autem magis tenetur vovens explicare votum principale, dum penam contractæ, vel contrahendæ dispensationem implorat.

XVII. Quæst. XIV. *An qui vovit vitare aliquam, puta ludam, sub tali penam, toties teneatur ad penam, quoties lusit?* Resp. Omnis varis distinctionibus penarum leviorem, & gravium, quod mihi probabilius videtur, est, talem ferret tantum penam incurere: quia rationaliter presumitur id intellexisse in voti emissione. Nec enim homo profert ad innumeram subeundam penam, si laxius repeti possint. Si talia edidisset vota: si lusero, voveo peregrinationem Hierosolymitanam, aut ingressum in religionem, aut castitatem: nunquid hæc penæ respecti possint? Ad istas ergo penas quod attinet, communiter fatentur Auctores, eas non esse totidem vicibus subeundas. De aliis penis aliter sentiunt. Nec iple repugno. Cur? Quia frequenter voventes eiusmodi penas levia imponere intendunt, toties luendas; quoties votum transgressi fuerint; ut dum vovent aut aliquas preces, aut parvas elemosynas, gemitiones &c. Ex intentione ergo vovens, vel si non pateat vovens intentio, ex penarum qualitate colligendum erit, num penæ iterandæ sint, nec ne.